

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG D.D. 28 NOVEMBER 2023

Vergaderzaal 3

3. Afwijzing verzoek tijdelijke bewoning Hellingen 21 (spreker)

Voorzitter: Mevr. Boom-Vos
Raadsgriffier: Dhr. Boogaard
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Bootsma (GroenLinks)
Dhr. Damen (PvdA)
Dhr. De Feijter (CU/SGP)
Mevr. De Groot (Beter voor Dordt)
Dhr. Gündogdu (Op Ons Eiland)
Dhr. Kleinpaste (Gewoon Dordt)
Dhr. Kolkiliç (DENK)
Dhr. Van der Kruijff (CDA)
Dhr. Laban (CU/SGP)
Dhr. Noldus (VVD)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Uysal (GroenLinks)
Dhr. In 't Veld (VSP)
Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)

Portefeuillehouders: wethouder M. Burggraaf

Overige aanwezigen: dhr. Van den Burg, dhr. Mattiesing

De voorzitter: Welkom raadsleden en commissieleden, mensen op de tribune en thuis. Voor het verslag wil ik de raadsleden, commissieleden en de inspreker, waar ik dadelijk ga beginnen, om zich voor te stellen in de microfoon. Dat is voor de notulen. Als u wilt vertellen wie u bent.

De heer Van den Burg: Maickel van den Burg, eigenaar van Young Housing.

De heer Mattiesing: En mijn naam is Johannes Mattiesing, eigenaar van FlexxInvestments.

De heer Uysal: Abdullah Uysal, GroenLinks Dordrecht.

De heer Venderbos-Lambinon: Cees Venderbos, Partij voor de Dieren.

De heer In 't Veld: Richard in 't Veld, VSP.

De heer Kolkiliç: Masum Kolkiliç, DENK.

De heer Van der Kruijff: Wim van der Kruijff, VDA.

De heer Damen: Leo Damen, Partij van de Arbeid.

Mevrouw De Groot: Megan de Groot, Beter voor Dordt.

De heer Bootsman: Nick Bootsman, GroenLinks Dordrecht.

De heer Portier: Ronald Portier, SP.

De heer Noldus: Robin Noldus, Dordtse VVD.

De heer Gündogdu: Aydin Gündogdu, Op Ons Eiland.

De heer Kleinpaste: Gert Jan Kleinpaste, Gewoon Dordt.

De heer Laban: Vincent Laban, ChristenUnie/SGP.

De heer De Feijter: Bart de Feijter, ChristenUnie/SGP.

De heer Boogaard: André Boogaard, commissiegriffier.

De voorzitter: Dank u wel. We hebben deze vergadering, omdat de heer Van den Burg heeft aangegeven te willen inspreken over een afwijzing van het college voor het verzoek voor tijdelijke bewoning toe te staan in het pand Hellingen. 21. En daarvoor ga ik de heer Van den Burg vijf minuten de tijd geven om dat toe te lichten.

De heer Van den Burg: Dank u wel. Ik geef hem allereerst even door aan de eigenaar. Die trapt hem af en dan pak ik hem over.

De heer Mattiesing: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Wij hebben al enige tijd het eigendom van de Hellingen 21 in Dordrecht. Om precies te zijn sinds 2019. We hebben dit pand aangekocht met de intentie om dat te gaan herbestemmen naar wonen, want toentertijd waren er al plannen bekend, stedenbouwkundige plannen, dat dit hele gebied getransformeerd zou worden naar wonen. Daar hebben we best wel wat tijd en energie en architectkosten ingestoken, rekenmodellen gemaakt, maar dat bleek toch best vrij ingewikkeld. Ook omdat toentertijd vanuit de gemeente de plannen nog niet helemaal definitief waren en daar ook in de programma's nog weleens wat gewijzigd is. Vervolgens hebben wij met huurder Yulius heel goed contact gehouden. Die heeft toentertijd zelfs nog het huurcontract met een jaar verlengd. Want ze hadden er eigenlijk al een jaar eerder uit gewild en gekund, maar hebben dat niet gedaan omdat het pand hun past als een jas. Alleen ze hebben van het begin af aan heel duidelijk aangegeven, wij willen niet in een bouwput terecht komen. Op het moment dat die plannen gaan starten, dan zijn wij weg. Dat kan ook niet vanwege het gebruik. De brief, ik weet niet of dat u hem allemaal gehad heeft, maar Yulius heeft geschreven daarover. Spreekt denk ik voor zich.

Vrij duidelijk dat dat voor hen een aanleiding is om daar weg te gaan. Zeker met het gebruik. Die cliënten kunnen dat niet handelen dat daar bouwkransen en andere dingen plaatsvinden. We hebben toentertijd ook nog wel gekeken van, zijn er dan eventueel nog andere huurders te vinden? Maar een rondje langs de velden gaf al vrij snel aan, die hebben toch allemaal hetzelfde argument als Yulius. Die zeggen, best leuk pand, mooie locatie, maar er gaat daar zo vreselijk veel gebeuren de komende tijd, wij zien dat niet zitten. Toen zijn we in contact gekomen met Maickel van den Burg van Divorce Housing. Ons inziens een, laatste redmiddel dat klinkt misschien wat groot, maar wel dat wij zeggen van, economisch gezien zijn dat niet de hoogste huurcontracten. Maar toch wel ervoor gekozen om hem de kans te geven dit gebouw nog een tijdelijke invulling te geven, omdat het ons inziens past bij de vraag die er op dit moment ligt in het land en ook in Dordrecht, neem ik aan. Maar ook wel om alvast voor te sorteren op de bestemming wonen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van den Burg.

De heer Van den Burg: En dan pak ik hem over. Dank u wel. Ik ben enige tijd bezig geweest om bij FlexxInvestment deze locatie onder de hoed te krijgen. Waarom? Men weet al enige tijd dat binnen Dordrecht er problemen zijn als het gaat om opvangen van spoedzoekers, als het gaat om de dakloosheid, als het gaat om voorzieningen te treffen voor fatsoenlijk onderdak. En dan heb ik het hier over jongeren als gescheiden mensen. Want wij hebben die Divorce Housing en Young Housing. Wat natuurlijk opvalt, is dat wanneer wij een aanvraag doen, dat er binnen vier weken een afwijzing volgt, zonder überhaupt de feitelijke onderbouwing waarom dat dan niet zou moeten. Terwijl beleidsmatig daar de ruimte wel voor is. Laat ik vooropstellen dat ik vind dat we iedereen moeten helpen, ook waaronder de statushouders die in Crownpoint zijn gehuisvest. Maar wat is dan het verschil tussen de groep spoedzoekers die we kennen vanuit Dordrecht, waar toch ook in veel introductiefilmpjes vanuit het college wordt gezegd, we moeten meer doen voor de mensen uit Dordrecht. Volgens mij vorige maand ook op de dag van de armoede aangegeven, meer doen voor de spoedzoekers. En dat we hier eigenlijk toch wel vrij snel een afwijzing krijgen, omdat we het kantoorpand misschien wel te mooi vinden om daar spoedzoekers te huisvesten. Want als we goed naar die markt kijken, ook al is het een label A, is die vraag er niet. Jullie weten ondertussen ook dat wij hebben feitelijk 300 mensen die bij ons, het zijn er 298, echt hebben aangegeven hier graag te willen wonen. Noodlottig op zoek te zijn naar onderdak. Hun subsidies, hun toeslagen dreigen kwijt te raken, omdat er niks anders is. En als daar een reden is om feitelijk te onderbouwen waarom wij daar geen tijdelijke huisvesting mogen realiseren, dan accepteren wij dat. En ook als er een partij zou zijn die het kantoorpand zou kunnen huren in deze conditie, dan accepteren wij dat. Maar die is er niet. De reden dat ik wil inspreken, is dat ik hoop dat iedereen begrijpt hoe nodig dit is. En juist nu er een kans is om de aankomende paar jaar deze mensen te helpen, deze spoedzoekers, die parallel staat met de ontwikkeling van de locatie en de Spuiboulevard-ontwikkeling denk ik, grijp die kans. Laten we dat doen met elkaar. Onze huisvesting is onderhevig aan deze ontwikkeling. Zal dat niet dwarsbomen. Maar hier creëren wij een win-winsituatie voor iedereen. Voor gemeente, voor spoedzoeker, voor alles die daaraan verbonden is.

En het enige wat ik wil zeggen is, laten we alsjeblieft niet voorbijgaan aan het feit dat hier iets gedaan moet worden en dat we niet kiezen voor frictieleegstand. Een utopie dat we denken dat er nog een partij is die nu voor vier, vijf jaar een kantoorpand gaat huren waar aan drie vlakken wordt gebouwd en gesloopt. En dat is eigenlijk mijn boodschap. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga zo de heer Kleinpaste het woord geven en daarna de heer Uysal. Ik wil nog heel even melden dat het CDA heeft vragen hierover gesteld. En de beantwoording van die vragen zitten ook bij de stukken. De heer Kleinpaste, u heeft een vraag. En dank u wel voor het inspreken.

De heer Kleinpaste: Voorzitter, dank u wel dat ik die vraag mocht stellen. Gelukkig las ik vandaag in de krant dat Zwijndrecht het wel begrepen heeft. Ik heb een vraag aan de beide heren, of er vanuit de gemeente, voordat de afwijzing kwam, gezocht is naar overleg over de plannen en of dat op de een of andere manier mogelijk te maken zou zijn in goed overleg. En of de gemeente ook eventueel bij de afwijzing contact heeft gelegd om te kijken welke andere opties er binnen de gemeentegrenzen zijn.

De heer Van den Burg: Dank u wel. Wij hebben uiteraard geprobeerd om contact te zoeken. Dat is in beginsel niet gelukt. Ik heb de media in het begin ook afgehouden, omdat ik het niet keurig vond om gelijk naar voren te stappen. Maar na ongeveer drie weken toch te trachten om met iemand contact te krijgen... Want laten we vooropstellen dat in de afwijzing staat dat de wethouder het er niet mee eens is. Drie weken zijn ze bezig geweest om überhaupt uit te zoeken in welke portefeuille hij zat. Dat doet mij op een gegeven moment naar de media stappen. Ik wil u wel meegeven dat er ondertussen contact is geweest. Vorige week heeft een eerste overleg plaatsgevonden met betrokken ambtenaren. En vandaag is er ook aangegeven om toch ergens een tussenoplossing met elkaar te verzinnen, in een mix-up. Een stukje ondernemen en een stuk bewoning. Om te kijken of we daar elkaar kunnen gaan vinden. Maar dat is nog niet concreet. In het gebouw Helling 21. Om daar dan ook nog antwoord op te geven. Als het gaat om andere locaties binnen Dordrecht. Daar is over gesproken. U mag van mij aannemen dat wij al enige tijd bezig zijn om vanuit onze optiek, voor Divorce Housing en Young Housing te zoeken naar geschikte locaties. En die kunnen wij helaas niet vinden.

De heer Kleinpaste: Dank u wel voor het antwoord.

De voorzitter: Dat voldoet aan uw behoefte? De heer Uysal, u had ook een vraag. Gaat uw gang.

De heer Mattiesing: Een kleine aanvulling daarop. Kijk, dat is voor mijn commissie minder relevant. Maar wij hebben zo'n kleine twee jaar met elkaar aan tafel gezeten en toen is altijd de intentie geweest om het pand te slopen en nieuw te bouwen, weliswaar ook naar de bestemming wonen. Voor ons was het wel een verrassing dat bij de aanvraag van Maickel opeens bekend werd van, we willen dit pand behouden als kantoor. Dat was voor ons de allereerste keer, na twee jaar, met deze gemeente rond de tafel te hebben gezeten, dat ze het liever wilden behouden als kantoor.

De voorzitter: Dank u wel voor de toevoeging. Mijnheer Uysal.

De heer Uysal: Dank, voorzitter. Ook dank aan de insprekers dat ze de moeite en de energie hebben genomen om hier het verhaal te vertellen tegenover de commissie. Eerder hadden we al een mail ontvangen van de heer Van den Burg over de situatie. Het hele gebied Spuiboulevard gaat op de schop. En daar vinden we allemaal wel wat van. En dit gebouw kan daar... Dat horen we nu ook, dat in de plannen is opgenomen dat het gesloopt gaat worden en dat er nieuwbouw plaats gaat vinden. Een vraag is, hoelang geeft u het gebouw nog dat het gesloopt gaat worden en dat er dan ook een nieuw gebouw voor terug gaat komen.

De heer Mattiesing: U zult begrijpen dat zo'n invulling ook wel een investering met zich meebrengt. Het is nu niet een-op-een dat je daar de spoedzoekers in kunt huizen. Daar zit een investering aan vast. Een investering heeft ook weer een redelijke termijn nodig om terugverdiend te worden. Aanvankelijk hebben wij het verzoek gedaan om dat voor zeven jaar te doen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Uysal heeft volgens mij nog een vervolgvraag. Klopt dat?

De heer Uysal: Ja. Dank voor het antwoord. En dan met betrekking tot wonen, werken. Dat hoorde ik de heer Van den Burg ook zeggen. Ik ben wel benieuwd hoe de heer Van den Burg, maar ook u, kijkt naar de toekomst van dit gebouw. U gaf al aan dat het heel moeilijk was om het te verhuren aan ondernemers en aan bedrijven. Hoe kijkt u naar de toekomst van het bedrijf, één. En twee, hoe kijkt u dan eventueel naar de mogelijke invulling op een andere manier?

De heer Van den Burg: Zoals ik eerder ook heb aangegeven, de nood zit hem, als je het ons vraagt, vooral op het huisvesten van de spoedzoekers. Maar ik zit hier niet om mijn zin door te drammen en daarin te overtuigen. Volgens mij moet het altijd iets zijn wat je in samenspraak doet en dat je met elkaar zoekt naar een oplossing. Wij begrijpen ook best wel dat er ergens ruimte moet zijn voor die ondernemers. Wij hebben datzelfde gedaan in de gemeente Zoetermeer. Daar hebben we, en dat doen we bij u ook, we nodigen u uit om daar een keer langs te komen om daar te kijken hoe dat gaat. Dat hebben we ook met de betrokken ambtenaren gedaan. Er wordt ook een afspraak gepland. Zij komen ook op bezoek om te kijken hoe we daar een gedeelte van jonge ondernemers daar de kans geven om een startup of iets op te pakken. En eigenlijk in combinatie met de bewoner. Het onderdak bieden aan spoedzoekers. Want dat zien wij wel als een mogelijkheid. Waarbij ik wel graag aangeef dat de verhouding qua ondernemen wel een stuk kleiner moet zijn dan het bieden van onderdak aan spoedzoekers.

De voorzitter: U wilt nog wat toevoegen. Gaat uw gang.

De heer Mattiesing: Ik hoorde nog een andere vraag over de toekomst van het gebouw, hoe wij daar als eigenaar tegenaan kijken? Wij zien deze invulling echt als een tijdelijke invulling.

En nu is gekozen voor die zeven jaar, maar we staan open voor overleg voor andere termijnen. Maar het uiteindelijke doel van ons, daar hebben we het ook voor aangekocht, is echt om die plannen die beneden ook in de hal liggen, dat stedelijk bouwkundig, om dat volledig uit te kunnen voeren. Dat is ons uiteindelijke doel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Portier en daarna de heer Van der Kruijff.

De heer Portier: Ik heb drie vragen. Ten eerste, als ik de mailwisseling lees, dan zegt de gemeente op grond van allerlei rapportages van, er is schreeuwende behoefte aan deze kantoorruimte. U geeft eigenlijk aan van, maar wij krijgen dit nu als kantoor niet verhuurd. Hoe zit dat? Is het gewoon onzin wat in deze rapporten staat? Het tweede is, een tijd terug heeft wethouder ons gevraagd van, kunnen we niet tien woningen aankopen, want er is een schreeuwende behoefte aan tijdelijke woonruimte en flexibele woonruimte voor mensen die we nergens anders kwijten kunnen. Je zou verwachten dat dir hier op inspringt. Is er enig contact geweest op collegeniveau, of is er alleen maar contact geweest met ambtenaren hierover? En als derde vraag, gesteld dat er toch een andere beslissing komt en u kunt inderdaad hier de spoedzoekers huisvesten, is het dan de bedoeling dat het voor zeven jaar is en dat dan het gebouw alsnog gesloopt wordt? Of zegt u van, voor ons hoeft het helemaal niet gesloopt worden. Het kan nog tientallen jaren mee.

De heer Mattiesing: Ik zal proberen vraag één en drie te beantwoorden en dan wordt twee door mijn collega gedaan. Kijk, laat ik vooropstellen, de intentie is om mee te gaan in de plannen die door de gemeente gemaakt zijn. Dat is het uiteindelijke doel wat ik net al aangaf. De rapporten dat er schreeuwend tekort is aan kantoor, het ligt ook maar net hoe breed je die plannen trekt en/of hoe gedetailleerd je dat plan dan weer gaat maken. Want waar is behoefte aan en op welke plek? Deze plek, en dat heeft de mail van Yulius ook wel duidelijk gemaakt, het wordt wel een bouwput in deze omgeving de komende jaren. Dat heeft wel gevolgen voor de huurder en voor het huurgenoet en voor het type bedrijf wat zegt van, wil ik me daar dan gaan vestigen? En de tijdelijkheid geeft het ook aan, onzekerheid. Ga je dan als bedrijf van behoorlijke omvang, 3.500 vierkante meter, je ergens vestigen voor een bepaalde periode waarvan je weet, het wordt niet de fijnste periode. En ik weet, ik moet binnen zoveel jaar ook weer weg. Dan ben je niet aantrekkelijk. Er kan een tekort zijn, maar dat nog wil niet zeggen dat de huurder zich op deze locatie ziet zitten. Het is vooral de locatie die het ingewikkeld maakt. En het energielabel A is een hele interessante ook om daar even toch bij stil te staan, denk ik. Het heeft A-label dankzij de stadsverwarming. Zat er geen stadsverwarming op, ik durf het niet aan, maar ik denk dat het beneden het C-label zou zijn. Dan zou al heel snel gezegd worden, jongens, de sloophamer ertegen. Want een pand van dergelijke omvang is bijna niet naar een hoger label te krijgen. En dat maakt ook het nog ingewikkelder. Stel dat je een huurder vindt, dan zul je ook stevig moeten gaan verbouwen. Die verbouwing moet ook weer terugverdiend worden. En die is niet terug te verdienen. Het is ook niet duurzaam en kapitaalsvernietiging in mijn beleving, als je weet, hij gaat op termijn gesloopt worden. Ik hoop dat ik daarmee een beetje uw vraag beantwoord heb.

De heer Portier: Niet helemaal. Uw collega zou de vraag over het collegeniveau beantwoorden. Maar gesteld dat u gewoon de vrije hand had, hoelang zou dit gebouw nog mee kunnen gaan of moet het ook echt gesloopt worden op termijn?

De heer Mattiesing: Kijk, als ik hem zou kunnen verhuren als kantoor, dan zou ik daar bereid zijn om echt ook in te investeren. Maar wel met de wetenschap, dan moet zo'n investering wel 15 tot 20 jaar... Daar moet je aan denken. Want installaties die investeer je, luchtbehandeling en allemaal dat soort dingen, voor 20 tot 25 jaar. Dat is een redelijke afschrijftermijn. En dan heb je het ook over investeringen van 5 tot 7 ton voor alleen al een luchtbehandelingssystemen. Vervolgens heb je nog de facelift van het kantoor. Zoals we hier zitten, ziet het er daar ietsje beter, maar ook niet heel veel beter uit. Dat hou je niet in stand. Daar kun je geen vierkante meterprijs van 100 euro voor vragen. Ook die investeringen, dan heb je het echt over 10, 15, 20 jaar. En die tijd hebben we met elkaar niet.

De heer Van den Burg: Dan pak ik hem over. Dat stukje, want ik kan me voorstellen, en dat doe ik aanvullend en misschien een beetje brutaal, maar dan zou u kunnen denken, maar waarom kom je dan wel uit met tijdelijke bewoning? Dat heeft natuurlijk te maken ook met de hele structuur van het gebouw. Het is daar natuurlijk nog enorme hokjesoptiek. Dat maakt het voor ons in die structuur heel erg makkelijk om daar kamergewijze verhuur van te maken. Dan hoef je alleen op de gedeelde voorzieningen te investeren. En dan hebben we het echt over andere investeringen dan als we daar kantoortuinen van maken of wat dan ook. Plus, ik ben ondertussen al twee jaar bezig bij de heren om aan hun jas te trekken of ik alsjeblieft bij hen binnen mag komen kijken. Als zij een andere partner hadden gevonden die het kantoorpand had kunnen huren, gelooft u mij, dan hadden zij dat wel gedaan. Want ik ben niet degene die het meeste betaalt op dit moment. Terug naar de vraag. Ik heb inderdaad geprobeerd om contact te krijgen met het college. Ik zou ook nog een keer teruggebeld worden destijds door een woordvoerder. Dat heeft ook wel een beetje met mijn handelen te maken gehad. Maar er is eigenlijk complete radiostilte geweest. Het eerste overleg is vorige week dinsdag geweest. En daarvoor heeft er een mailwisseling plaatsgevonden tussen ons en een betrokken ambtenaar. Maar verder nog geen reactie inhoudelijk van wethouder of college of dergelijke.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik heb zo'n drie weken geleden denk ik ook via de mail contact gehad met de heer Van den Burg. En toen gaf hij dat ook aan over de verhuurbaarheid. Dat is ook de aanleiding geweest voor de technische vraag die wij gesteld hebben, met het antwoord wat erop komt. Nou lees ik in dat antwoord op die vraag dat er staat dat er vanaf 2026 gebouwd gaat worden. Maar ik hoor u aangeven toch uit te gaan van vijf tot zeven jaar. Ik denk, 2026 is over drie jaar. Hoe helder is hoelang het pand nog blijft staan? Dat is mijn ene vraag. En mijn andere vraag. Het is natuurlijk tijdelijke huisvesting. En u gaf ook aan, binnen Dordrecht zie ik ook niet op andere plekken opties. Als straks, of het drie of zeven jaar is, maar dat aantal jaren om is. Diegenen die er dan wonen, wat dan? Heeft u daar iets voor? Of hoe lost u dat doorgaans op?

De heer Van den Burg: Ik begin met de laatste vraag, want ik denk dat dat ook een van de meest interessante vragen is die ook meespeelt. Ik kan u uitleggen dat wij op dit moment actief 27 projecten hebben. We hebben meer als 1000 plekken. En dat is dan niet in Dordrecht, maar dat zit meer tegen de kant van Zuid-Holland aan. Dat is ook Naaldwijk, dat is ook Den Haag, dat is ook Zoetermeer. Geen Dordrecht. Wij hopen natuurlijk in de aankomende jaren meer locaties in deze buurt te krijgen. Als wij natuurlijk op een gegeven moment weten dat het pand gesloopt gaat worden, en dat weet je ruim van tevoren, want we hebben nauw contact met de eigenaar, dan ga je daarop voorsorteren. Wat vrijkomt, en als je aanneemt dat de mensen bij ons doorgaans tussen de acht en veertien maanden wonen, kan je erop voorsorteren. Daar is ook een clause voor opgenomen met de eigenaar, dat wij op een gegeven moment het leeg laten staan. Dan houden we altijd huurders over, omdat het gewoon niet lukt om iets anders te vinden. Die krijgen voorrang op huisvesting die wij op dat moment beschikbaar hebben, als een soort van urgentie. Die zetten wij niet in de kou en die komen niet opnieuw op straat te staan. Om even terug te komen op de eerste vraag. Terecht. Ik denk dat die genuanceerd moet worden. En 2026, daar doelde ik mee op dat sloop-nieuwbouw in de omgeving 2026 gestart gaat worden. Daarmee bedoelde ik niet Helling 21. Is dat helder voor u? Ja. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Noldus.

De heer Noldus: Voorzitter, dank. De heer Van den Burg, als ik het goed zeg, gaf aan dat op zich een gecombineerde functie ook mogelijk zou zijn, mits bedrijfsvoering en bedrijvigheid een substantieel lager percentage zou zijn dan wonen. Kunt u aangeven wat dat zou betekenen en waarom de verhouding zo moet zijn? En of er nu nog combinaties denkbaar zijn met andere functies in de totale plannen? Ik weet niet wie van die twee de vraag kan beantwoorden. Maar om ons beeld daarvoor te vormen.

De heer Van den Burg: Ook een hele terechte vraag. En ook logisch. Waarom wij zeggen vooral de spoedzoekers, is omdat ik hier 300 kandidaten op papier heb staan en qua onderneming niet. Blijft nog steeds, ik ga hem wel zeggen, is dat onderdak is nog steeds een grondrecht. En voor mij in ieder geval het allerbelangrijkste is wat we moeten bieden. Daarnaast zeg ik niet dat kantoren of werkgelegenheid niet belangrijk is, maar dat is beduidend minder. Als je het over verhoudingen hebt, vind ik dat iets wat je met elkaar kan bespreken van, wat moet die verhouding zijn... Maar als wij een voorbeeld nemen in Zoetermeer. Daar hebben wij een laag ingezet voor werkruimtes en de overige ruimtes, daar zitten 65 bewoners, de rest hebben wij ingevuld voor spoedzoekers. Dan zit je eigenlijk aan keer een 800, 900 vierkante meter bedrijfsruimte te denken. Maar dat is nu een grove schatting. Daar moet ik mee oppassen, maar ik doe het wel.

De voorzitter: Het wordt wel genotuleerd, maar u wordt er niet aan gehouden. Ik kijk nog even rond. Volgens mij is de informatiebehoefte wel gestild. Dank u wel voor het inspreken en gebruikmaken van dat recht. Volgens mij, als ik hem even goed samenvat, hoor ik hier een redelijke vraag om aandacht en om te zoeken naar een gemeenschappelijke oplossing, vanuit de gemeente met u. Daar zijn al wel gesprekken voor, maar u geeft ook aan, er is een kleine opening, maar er is nog niks concreets. En dan kijk ik. U knikt ja. Dat is een redelijke samenvatting.

Dan kijk ik even rond wat we hier als raads- en commissieleden mee willen doen. De heer Portier, u heeft een voorstel.

De heer Portier: Voorzitter, ik ben toch een beetje verbijsterd, dat in deze tijd van gigantische nood, dat we gewoon een pand jarenlang leeg laten staan in plaats van te benutten voor maatschappelijke noden. Ik hoop dat we gewoon met zijn allen een dringende oproep aan het college kunnen onderschrijven om toch serieus te gaan kijken of dit pand niet benut kan worden op een goede manier.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoor een dringende oproep. De heer Uysal.

De heer Uysal: Dank, voorzitter. Ik sluit me helemaal aan bij de oproep van de heer Portier. Maar ik ben ook een beetje aan het zoeken. Want er is contact geweest, maar er is richting de toekomst nog niet helemaal zeker hoe dat contact dan verder voortgezet gaat worden. Het feit is wel dat het gebouw per 1 januari 2024, dat is al over een maand, dat het leeg komt te staan. Ik zou ook wel willen als gemeenteraad dat wij op de hoogte worden gehouden van hoe het hierna gaat verlopen. En dan niet achteraf, als alles al beklonken is, maar echt ruim op tijd dat we gewoon meegenomen worden in de algemene voortgang van deze zaken. En dat we daar waar nodig ook nog kunnen sturen of eventueel een oordeel over kunnen vellen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kleinpaste.

De heer Kleinpaste: Voorzitter, ik sluit me ook bij het verzoek van de heer Portier aan. Maar daarnaast zou ik ook een dringend beroep willen doen op het college om gewoon op de kortst mogelijke termijn schriftelijk aan ons te doen toekomen welke afwegingen er zijn gemaakt en hoe ze nu denken om of die afweging wordt heroverwogen en wat ze wel met het pand zouden willen kunnen doen. Ik zou die informatie echt heel spoedig willen hebben.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van der Kruijff had ook een toevoeging.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, we hebben natuurlijk nu het verhaal van de insprekers gehoord. En dat is klip en klaar. Maar we hebben natuurlijk niet het verhaal van het college gehoord, behalve dat we antwoord op de technische vraag hebben gehad. Dat was een technische vraag, maar er is geen politieke vraag geweest. Ik zou daar gewoon het gesprek wel over met het college willen voeren. En volgens mij moeten we er als commissie gewoon een moment voor inplannen om dat te hebben, op korte termijn.

De voorzitter: Ik zie daar het merendeel bijstand. De heer Kleinpaste, u heeft een...

De heer Kleinpaste: Ik ben het helemaal de heer Van der Kruijff eens. Maar ook dan zou ik graag als input voor dat gesprek die brief willen hebben.

De voorzitter: Ik hoor hier zeker een meerderheid om binnenkort ook een gesprek met het college te hebben om de andere kant van het verhaal te horen.

Daarbij een dringende oproep om te kijken wat die tijdelijke opvang... Dat kunnen we in dat gesprek ook doen. Ik hoor dat we op de hoogte gehouden willen worden. Dat zijn afspraken die we kunnen maken via een voortgangsbrief. En de vraag om de overwegingen van het college, waarom dit besluit? De heer Noldus

De heer Noldus: Voorzitter, ik zit nog even te dubben. Want ik weet niet zo goed, en dat is wat de heer Van der Kruijff ook zegt, er zijn afspraken gemaakt ook voor het vervolg. En we kunnen dit nu gaan plannen, politiek. En op zich voel ik daar wel wat voor. Tegelijkertijd loopt er een ambtelijk en ook met het college een afstemming, hoop ik ook met een vervolg daarop. En ik zou toch ook willen waken voor het feit dat we nu misschien juist daar vertraging in krijgen, in dat stuk. Wellicht dat we op een andere manier met eerst een vraagstelling richting het college en de ambtelijke organisatie wat de vervolgstappen zijn. Op basis daarvan als commissie, al dan niet via de agendacommissie, bepalen hoe we dit het beste kunnen doen. Als we nu iets gaan doen, dan zitten we zo half januari om het überhaupt te bespreken. Dan hebben nog geen oordeel geveld. En tot die tijd liggen zeer waarschijnlijk de verdere gesprekken stil. En daar zou ik, eerlijk gezegd, ook voor willen waken. En ik heb nu niet een duidelijk beeld over wat de vervolgspraak is en welke termijnen daaraan hangen. Dat vind ik lastig om mee te nemen hierin.

De voorzitter: Mijnheer Gündogdu, u heeft ook een toevoeging?

De heer Gündogdu: Ja, voorzitter. Even volgordelijk. Natuurlijk ben ik ook wel benieuwd naar de reactie van het college op basis van wat de insprekers vanavond en de commissie erover met elkaar heeft gedeeld. Maar het besluit van het college, zoals wij die hebben gezien, lijkt mij definitief. Tenminste, zoals ik hem lees. Ik ben ook wel benieuwd of de gesprekken die u gaat voeren het college op andere standpunten gaat zetten. Ik ben even zoekende wat procesmatig of stapsgewijs handig is. Maar ik wil het gesprek in ieder geval met het college en met deze raad over dit initiatief.

De voorzitter: Gezien de tijd wil ik afronden en een voorstel gaan doen. Ik weet niet of de heer Portier nog een dringende toevoeging heeft.

De heer Portier: Ik zit even te denken. We hebben natuurlijk voor we met reces gaan met de gemeenteraad de 12^e nog een commissieavond. Het zou aardig zijn als we in ieder geval kort...

De voorzitter: Dat zou mijn voorstel zijn. En ik kijk heel even. Er wordt hier al geroepen, die zit supervol, de 12^e. Want een gesprek met het college sowieso is een groot gedeeld verzoek. Lijkt me ook het handigste om het van twee kanten te horen wat de overwegingen zijn. Van tevoren het gesprek, de brief toch wel vanuit het college. Daar kunnen we dan ook de aandacht vragen voor wat de heer Noldus zegt. Geeft dit vertraging, dit gesprek nog aangaan en dit aanhouden? Want 1 januari blijft 1 januari.

De heer Uysal: Voorzitter.

De voorzitter: Volgens mij is het beeldvormend. Mijnheer Uysal.

De heer Uysal: Twee dingen. Volgens mij ligt er geen onderliggend stuk. Ik weet niet of we hier als commissie kunnen besluiten om dit dan meteen beeldvormend of oordeelsvormend te bespreken. Volgens mij moet dat dan via zo'n agenderingsverzoek.

De voorzitter: Dat mag. Dat is uitgezocht.

De heer Uysal: Want ik voel er ook heel veel voor om hier gewoon politiek over te gaan praten. Alleen met inachtneming van de deadline van 1 januari en de volle agenda van de eerstvolgende en de laatste commissie van dit jaar nog, weet ik niet of dat heel handig gaat zijn. Ik zou willen voorstellen dat de oproep van deze commissie is heel duidelijk. Dat kunnen we meegeven aan het college. En we kunnen een dringend beroep doen op het college dat het gesprek gewoon binnen afzienbare tijd moet plaatsvinden. En dat we daar dan een terugkoppeling van krijgen. En voordat er een definitief besluit wordt genomen, dat wij dan in de gelegenheid worden gesteld wat de stand van zaken is. Dat we op basis daarvan dan opnieuw, eventueel als dat nog nodig is, in het nieuwe jaar een beeldvormende of een oordeelsvormende sessie houden.

De voorzitter: Dan komt u op wat ik als eerste in gedachten had. Een soort stand van zaken. Laten we het zo doen. De oproep is duidelijk. Ik ga het niet nog een keer herhalen wat u zei. Laat ik het misschien maar wel doen. Gesprek met het college, maar wij vragen hier aandacht voor en wij vinden dit belangrijk. Ga met de indieners nog een keer in gesprek. Zoek naar een gemeenschappelijke oplossing, waar kan. Betrek ons daarbij met een voortgangsbrief. En we gaan dan nog in het nieuwe jaar een beeldvormende sessie... U wilde hem politiek doen. Ik zou eerst even de brieven afwachten wat er uitkomt, voordat we zeggen, we gaan een beeldvormende of oordeelsvormende sessie houden. Dan gaat dat in de agendacommissie. Wat u hoorde van de griffie, er ligt geen onderliggend stuk, maar we zitten hier met een quorum om dit te agenderen. Dit kan op basis van de schriftelijke vragen geagendeerd worden, daarbij. Dan ga ik hierbij afsluiten. Dank u wel. En tot ziens dan.

4. Briefing inzake het onderzoek naar het regenboogbeleid – Dordrecht een kleurrijke stad (presentatie onderzoeksresultaten)

5. RV Kennis nemen van Onderzoek Rekenkamer 'Dordrecht een kleurrijke stad', onderzoek naar het Regenboogbeleid

Voorzitter: Mevrouw Boom-Vos
Raadsgriffier: De heer Boogaard
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:
Dhr. Van Ballegooijen (VVD)
Dhr. Bootsman (GroenLinks)
Dhr. Damen (PvdA)
Mevr. Van Engelen (GroenLinks)
Mevr. De Groot (Beter voor Dordt)

Dhr. In 't Veld (VSP)
Mevr. Jager (Beter voor Dordt)
Dhr. Kolkiliç (DENK)
Dhr. Laban (CU/SGP)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)
Dhr. Van Pelt (Forum voor Democratie)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)
Mevr. Van Vugt-Roose (CDA)

Portefeuillehouders: wethouder C.C. van Benschop

Overige aanwezigen: dhr. Oostlander, dhr. Boswijk, dhr. Hulsebosch

De voorzitter: Goedenavond. Ik ga beginnen, want we zijn net uitgelopen. Dat is altijd de schuld van de voorzitter. Ik wil dat niet nog een keer hebben. Eens even kijken, wethouder Benschop is er nog niet. Die zal zo wel aanschuiven. Ik heet welkom aan alle raadsleden, commissieleden, mensen op de tribune en mensen thuis. Welkom aan de gasten, de heer Oostlander, voorzitter van de Rekenkamer, en de heren Boswijk en Hulsebosch. Dat zijn de onderzoekers van het onderzoeksbureau Enneüs. Ze gaan een prestatie houden. Daarna is er mogelijkheid tot stellen van vragen. Ik hou dat even zo, want lopende het proces, dan gaan we toch uitlopen. Laten we de vragen opsparen en aan het einde de vragen stellen. Dan ga ik het woord geven aan de Hulsebosch.

De heer Oostlander: Maar dat gaat...

De voorzitter: Hulsebosch. Oostlander. Sorry.

De heer Oostlander: Oostlander. Maar dat is een hele logische verspreking.

De voorzitter: Sorry.

De heer Boogaard: Doen we even een rondje voorzitter?

De voorzitter: Ja, als u het wilt.

De heer Oostlander: Ik ben Steven Oostlander, voorzitter van uw Rekenkamer.

De heer Boswijk: Vincent Boswijk, onderzoeker en projectleider vanuit Enneüs.

De heer Hulsebosch: Jesse Hulsebosch, onderzoeker en adviseur bij Enneüs.

De heer Venderbos-Lambinon: Cees Venderbos, Partij voor de Dieren.

De heer In 't Veld: Richard in 't Veld, VSP.

De heer Kolkiliç: Masum Kolkiliç, DENK.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Franciske Van Vugt, CDA.

De heer Damen: Leo Damen, Partij van de Arbeid.

De heer Van Pelt: Dirk van Pelt, Forum voor Democratie.

Mevrouw Jager: Ineke Jager, Beter voor Dordt.

Mevrouw De Groot: Megan de Groot, Beter voor Dordt.

De heer Bootsman: Nick Bootsman, GroenLinks Dordrecht.

Mevrouw Van Engelen: Yara van Engelen, GroenLinks Dordrecht.

De heer Portier: Ronald Portier, SP Dordrecht.

De heer Van Ballegooijen: Luca van Ballegooijen, Dordtse VVD.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

De heer Laban: En Vincent Laban, ChristenUnie/SGP.

De heer Boogaard: André Boogaard, commissiegriffier.

De voorzitter: En mijn naam is Karin Boom, voorzitter van vandaag. Dan ga ik nu wel het woord geven van de heer Oostlander.

De heer Oostlander: Dank u wel, voorzitter. De Rekenkamer Dordrecht is de Rekenkamer van de gemeenteraad Dordrecht, zeg ik altijd. En wij doen onafhankelijk onderzoek voor de raad. Onderzoek wat jullie kunnen gebruiken om de wethouders, het college stevig te bevragen. Wij zijn niet helemaal losgezongen van de realiteit. Wij kiezen bij het zoeken van onderzoeksonderwerpen altijd onderwerpen waarvan wij weten dat die bij fracties spelen, omdat ze naar voren zijn gebracht in rondes of bij e-mail uitvragen. En op die manier komen wij tot een onderwerpselectie. Zo is ook dit onderwerp naar voren gekomen. Want het ligt eigenlijk helemaal niet voor de hand om daarnaar te kijken. Maar het is wel een belangrijk thema. En er gaat ook best wel wat gemeentelijk geld in om. Het maakt het weldegelijk belangrijk. En ook kleinere thema's kunnen iets zeggen over hoe je het als gemeente in zijn geheel doet. Dat is denk ik toch ook wel weer belangrijk. De onderzoekers gaan zo een inleiding verzorgen. Ik heb tegen die onderzoekers gezegd, toen ik het rapport voor het eerst zag, ik ben best wel ontevreden over wat er gebeurt. Men heeft geen inzicht in de effecten. En we hebben geen meetbare doelen. En toen zeiden de onderzoekers, maar wij zijn heel anders gewend. Het kan echt nog veel erger. Het is maar net van welke kant je naar een vraagstuk kijkt. Dat wil ik nog even aan jullie meegeven. Het is namelijk best goed, zoals het in Dordrecht gaat, maar het kan altijd beter. Wil jij het overnemen?

De heer Boswijk: Ja. Bedankt. Inderdaad, wij presenteren vandaag graag aan jullie, in hele korte tijd, ons onderzoek naar het regenboogbeleid in Dordrecht. Voordat we beginnen. Wij zijn hier voor de eerste keer bij jullie geweest in maart, 21 maart, om een korte presentatie te geven over het onderzoeksplan. Sindsdien is er wat veranderd. Hebben we de scoop van het onderzoek eigenlijk wat tegen het licht gehouden, naar aanleiding van een aantal eerste gesprekken die we gevoerd hebben. Ik meen dat jullie daar ook over geïnformeerd zijn door de Rekenkamer. We hebben de scoop wat versmalt eigenlijk, om wat meer focus aan te kunnen brengen. Daar sta ik zo graag eerst bij stil. Dan nog kort even de onderzoeksvraag, om die weer scherp te krijgen. Kort iets zeggen over de methode. En dan hebben we een aantal opvallende resultaten en natuurlijk conclusies en aanbevelingen. Nogmaals, ik ben gevraagd het kort te houden, zodat ook het woord aan jullie is straks. Ik ga mijn uiterste best doen. Die veranderende tijdlijn begint dan hier even bij 21 maart, toen wij hier geweest zijn om met jullie stil te staan bij het plan van aanpak. Daarop heeft een gesprek met de directeur sociaal domein gevolgd. En eigenlijk concludeerden we toen heel snel dat het plan zoals dat er lag toch heel ambitieus was. En hebben we een focus aangebracht echt op het regenboogbeleid. Dat heeft geleid tot een voortgangsnotitie en het bijstellen van het onderzoeksplan. En vervolgens zijn we in mei en juni echt aan de slag gegaan met de interviews met betrokkenen, met het doorspitten van de beleidsdocumenten en uiteindelijk een uitvraag via het stadspanel onder de inwoners van Dordrecht. Wat was dan die hoofdvraag? Dat was, hoe is het gesteld met de ervaren veiligheid, de acceptatie en de gastvrijheid onder LHBTIQ+-ers binnen de gemeente Dordrecht? En op welke manier draagt de gemeente daaraan bij? En in hoeverre is er sprake van een doeltreffende en doelmatige uitvoering van het regenboogbeleid? Daar hoorden een hele hoop deelvragen bij, maar daarvoor verwijs ik jullie, omwille van de tijd, graag naar het rapport. En dan zie ik dat hier een klein beetje weggevallen is met de nieuwe opmaak. Maar het onderzoeksmodel dat wij hiervoor gebruikt hebben, dat is eentje op basis van realistic evaluation. Hebben we destijds ook bij stilgestaan. En heel concreet houdt dat in dat we gefocust hebben op beleid, uitvoering, resultaten, sturing en context. Dat hebben we gedaan door middel van documentstudie, beleidsdocumenten, moties, amendementen, landelijke stukken, we hebben interviews gevoerd met betrokkenen, met maatschappelijke organisaties, betrokkenen vanuit de ambtelijke organisatie. En we hebben een vragenlijst onderzoek uitgevoerd onder dat inwonerspanel. Misschien goed om te vermelden dat daar 675 deelnemers voor waren. Dat was een mooie groep om uitspraak over te kunnen doen. Ik heb een aantal opvallende resultaten op een rijtje gezet. Vooropgesteld is dat niet bedoeld als uitputtende weergave, maar ik denk als we het hebben over die veiligheid en acceptatie, dan zijn het een aantal tekenende resultaten die naar voren komen uit het onderzoek. Allereerst zien we dat inwoners zich in hele ruime mate veilig zeggen te voelen in Dordrecht. Je ziet, we hebben hier een uitsplitsing gemaakt naar, wat wij genoemd hebben, cisgender heteroseksuelen. Wellicht goed om de term cisgender toe te lichten. Dat houdt in dat iemands geslacht bij geboorte overeenkomt met het gender. Cisgender heteroseksuelen hebben we hier onderscheiden tegenover de groep LHBTIQ+-ers. Op basis van de antwoorden die men zelf gegeven heeft overigens op de vragenlijst. En je ziet eigenlijk in die groep iets sterkere uitersten, wat eigenlijk laat zien dat een grote groep zich ook veilig voelt.

Maar er zitten ook aan het andere uiterste net wel wat meer mensen die zeggen zich niet veilig te voelen. Als je dan kijkt naar de vraag van, vindt u Dordrecht dan ook een inclusieve stad? Dan zien we dat ongeveer de helft van de deelnemers zegt van, ik vind Dordrecht inderdaad een inclusieve stad. En wederom zie je die kleine verschillen tussen de twee groepen eigenlijk. Als je dan vraagt, kun je in Dordrecht ook volledig jezelf zijn? Dat is voor de groep cisgender heteroseksuelen in grotere mate het geval dan voor LHBTIQ+-ers. En dat is natuurlijk echt een vraag gericht op de eigen realiteit. Maar vraag je dan eigenlijk in het algemeen, denkt u dat LHBTIQ+-ers volledig zichzelf kunnen zijn? Dan zien we eigenlijk een veel negatiever beeld. Slechts een derde van de inwoners denkt dan nog dat de LHBTIQ+-inwoners volledig zichzelf kunnen zijn in Dordrecht. En bovendien zijn LHBTIQ+-ers ook eigenlijk veel positiever over hun eigen situatie, wat we in die bovenste vraag zien, dan over de tweede vraag, het algemene beeld. We hebben ook gevraagd, vindt u het dan belangrijk dat de gemeente zich actief inzet voor het zijn van LHBTIQ+-vriendelijke stad? Circa zestig procent van de inwoners geeft aan dat zij dat belangrijk vinden. En dat aandeel is, misschien niet heel erg onverwacht, iets groter onder LHBTIQ+-ers. Vragen we dan, wist u ook dat Dordrecht een regenboogstad is? Dan wordt het wel interessant, want dan zegt slechts een kwart van de cisgender heteroseksuele inwoners en een derde van de LHBTIQ+-inwoners dat ze wiste dat Dordrecht een regenboogstad is. En tot slot, om nog even uit te lichten, hebben we gevraagd, vindt u... Dit hebben we gevraagd aan inwoners die onderdeel uitmaakt van die regenbooggemeenschap. Waarom? Omdat we eigenlijk de LHBTIQ+-ers hebben geschaard in het kader van dit onderzoek. Vindt u dat u zelf onderdeel uitmaakt van die gemeenschap? Dan zegt eigenlijk een heel groot gedeelte van die gemeenschap, nee, dat vind ik niet. En daar heb ik eigenlijk een aantal vragen bij opgeschreven. Wat betekent dat eigenlijk voor je beleid? En bereik je en bedien je dan iedereen die je daar ook mee beoogt te bereiken? Want een groot deel van het beleid, zien we ook, is natuurlijk opgesteld in samenspraak met belangenverenigingen. Dat is toch eigenlijk vaak het georganiseerde deel van deze doelgroep. Maar daarnaast zien we een hele grote groep die dat minder actief opzoekt. En je kunt je afvragen of die voldoende bereikt en vertegenwoordigd worden door die belangenorganisaties. Die vraag laat ik graag voor jullie in het midden. Dan om nog kort stil te staan bij de conclusies en aanbevelingen, voordat ik het woord toch echt aan jullie geef. Wat we heel duidelijk naar voren zien komen, eigenlijk zowel in gesprekken die we gevoerd hebben, vooral in gesprekken die we gevoerd hebben eigenlijk, is dat er met de opgave inclusieve stad een hele positieve weg is ingeslagen door de gemeente. We zien dat er vanuit belangenorganisaties bijvoorbeeld echt meer prioriteit gevoeld wordt vanuit de gemeente. Ze voelen zich ook gehoord. Ze mogen meedenken. Daar zijn ze natuurlijk heel erg blij mee. Tegelijkertijd zien we ook dat het gemeentelijk eigenaarschap op het gebied van het regenboogbeleid kwetsbaar is en vaak afhankelijk van individuen. Dat heeft er natuurlijk alles mee te maken dat het een relatief klein beleidsterrein is, waar je echt op een aantal individuen leunt. Dat brengt met zich mee dat op een moment dat er iemand verdwijnt of een andere functie krijgt, dan is het moeilijker om daar continuïteit in aan te brengen dan dat het is voor veel grotere beleidsterreinen waar je het simpelweg met meer krachten kunt doen. We hebben in het verlengde daarvan een aantal aanbevelingen gedaan. Allereerst is dat, behoud die proactieve houding richting betrokken maatschappelijke organisaties.

En investeer in de zichtbaarheid van Dordrecht als regenboogstad. Vooral die laatste. We zagen dat net natuurlijk dat die zichtbaarheid, dat daar wel wat te winnen valt. En als het gaat om die proactieve houding richting betrokken maatschappelijke organisaties, dat noemde ik net ook al, je merkt gewoon dat die er heel erg bij gebaat zijn dat die proactieve houding er vanuit de gemeente is. Vanuit de gemeente merken we tegelijkertijd ook dat er aangesloten wordt bij wat er leeft in de samenleving. Waar de energie zit, werd dat wel genoemd. Er wordt echt ingespeeld op waar die organisaties zich ook mee bezighouden. En er zitten denk ik voor- een nadelen aan. Dan merken we dat de landelijke ambities, die voortkomen uit de intentieverklaring regenboogsteden, weliswaar ondersteund worden in de gemeente Dordrecht, maar dat die eigenlijk niet uitgewerkt zijn in concrete en meetbare doelstellingen. En in het verlengde daarvan is er ook maar zeer beperkt sprake van monitoring van die uitvoer van het regenboogbeleid. En dat is natuurlijk altijd een interessante, zeker ook als je kijkt naar de taak van een gemeenteraad die toch controlerend van aard is? Op het moment dat je geen concrete of meetbare doelstellingen hebt, dan wordt het simpelweg moeilijker om die controlerende taak uit te voeren. Een van de aanbevelingen die wij gedaan hebben daarom is, stel doelen vast ten aanzien van het regenboogbeleid. Koppel die waar mogelijk aan die landelijke ambities, maar maak ze dan ook concreet en bepaal een streefwaarde waarop je kan sturen. En in het verlengde daarvan, bepaal indicatoren voor een succesvol regenboogbeleid en stel daar ook een monitoringsplan voor op. Dit is eigenlijk in het verlengde. Ik noemde het al. Door de beperkte monitoring is de raad natuurlijk in mindere mate in staat om ook invulling te geven aan die controlerende taak, aangaande dat regenboogbeleid. Het is denk ik goed om als raad na te denken over de manier waarop je periodiek terugkoppeling eigenlijk verwacht of nodig hebt vanuit de gemeente om die sturende en controlerende taak uit te kunnen voeren. We zijn er bijna. Ik voel de klok tikken. De uitwerking van de Charter Diversiteit zijn we nog op ingegaan. We hebben gesignaleerd dat het plan van aanpak daarover nog niet is vastgesteld, ondanks dat dat al in 2019 is ondertekend. Daarover hebben we geen aanbeveling opgenomen, omdat daar inmiddels aan gewerkt wordt. Doe daar dan ook mee wat je wil. En dit was inderdaad in vogelvlucht het onderzoek. Ik kan er nog veel langer over praten, maar ik ben benieuwd natuurlijk naar jullie vragen.

De voorzitter: Dank u wel voor het onderzoek. Er staan heldere conclusies in en aanbevelingen. Dat is mooi. Het zijn er meerdere. Ik weet niet of dat er nog vragen zijn vanuit... De heer Damen en daarna de heer Van Pelt.

De heer Damen: Voorzitter, twee vragen. Op een gegeven moment wordt geconstateerd dat de ondervraagden positiever zijn, en dan de mensen uit de LHBTIQ-gemeenschap, plus... Dat die positiever zijn over hun eigen situatie. En ze hebben meer gevoel dat ze geaccepteerd worden dan dat ze denken dat in het algemeen het geval is. En dan ben ik heel erg benieuwd van, hoe komt dat dan? Is dat dan de invloed van wat er in de kranten geschreven wordt? Waar komt dat onderscheid vandaan? Tweede vraag.

De voorzitter: Ik ga u even...

De heer Damen: Tweede vraag.

De voorzitter: Kunt u hem kort doen? Want we hebben nog maar tien minuten en er willen meerdere mensen een vraag stellen. Als jullie alvast over de vraagformulering na willen denken. Dank u wel.

De heer Damen: Er wordt gesteld dat in de aanbeveling meer geïnvesteerd moet worden in de zichtbaarheid van Dordrecht als regenboogstad. Maar is dat de beste manier om te bereiken dat je de mentaliteit zo beïnvloedt dat er meer acceptatie en gastvrijheid ontstaat ten opzichte van de genoemde groep?

De voorzitter: Goede vraag. Ik weet niet wie hem wil beantwoorden. De heer Hulsebosch. De heer Boswijk.

De heer Boswijk: De heer Boswijk gaat hem oppakken. Maar geen probleem. Ik begin met de eerste. Bedankt overigens voor de vraag. Wat betreft dat eigen beeld tegenover het algemene beeld. Wat daar precies een reden voor is waarom dat zo afwijkt? Ik zou eigenlijk niet durven, op basis van de resultaten, zoals die er nu liggen, om daar een uitspraak over te doen. Wat niet wegneemt dat het een heel interessante vraag is om daar eens verder in te duiken. Wat betreft de investering in de zichtbaarheid van Dordrecht als regenboogstad. Ik denk wat heel belangrijk is om daarbij te benoemen, is dat dat ook echt een spanningsveld is. Enerzijds zie je dat er vanuit de gemeenschap, vanuit de maatschappelijke organisaties echt een behoefte is aan het actief uitdragen door de gemeente van het zijn van een regenboogstad. Als een gemeente, die achter de inwoners staat, of in ieder geval de inwoners vanuit de regenbooggemeenschap. Tegelijkertijd ook als werkgever, die het goede voorbeeld geeft. En anderzijds zie je natuurlijk een deel inwoners die zegt van, al die zichtbaarheid, daarmee wordt het me door de strot geduwd. Die twee uitersten maken dat het een heel interessant spanningsveld is waarin een balans, denk ik, gevonden moet worden tussen zichtbaarheid geven aan het feit dat je een regenboogstad bent, in het kader waarvan ook veel activiteiten georganiseerd worden, en toch een overheid zijn die er voor iedereen is.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Oostlander: En ik wil daar nog op aanvullen, als dat mag, voorzitter.

De voorzitter: Ja.

De heer Oostlander: De Rekenkamer wil niet bepleiten dat Dordrecht een regenboogstad moet zijn. Dat is niet het doel. Maar de raad heeft ervoor gekozen om Dordrecht een regenboogstad te laten zijn. En dan zeggen wij, dan moet je er ook wel wat aan doen. Daarom hebben wij gezegd van, als je het wil zijn, moet je het ook actief uitdragen. Het is niet dat wij zeggen, gij zult een regenboogstad zijn. Dat is een politieke keuze. Gaan wij niet over. Het gaat erover dat als je ervoor kiest, doe er dan wat aan.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga door naar de heer Van Pelt. Want ik heb er hier en daar nog drie. Ik heb u gezien.

De heer Van Pelt: Dank u wel. De onderzoeksvraag is of de groep LHBT 'ers zich voldoende veilig en geaccepteerd voelen. En in uw presentatie was een statistiekje te zien dat het percentage van de mensen uit deze doelgroep en de overigen, zal ik maar even zeggen, dat dat eigenlijk nauwelijks verschilt van elkaar als het gaat over iets van zeventig procent, als je het bij elkaar optelt. Kan dat ook niet betekenen dat de doelstelling al bereikt is van het...

De voorzitter: Kunt u hem zonder politiek beantwoorden?

De heer Boswijk: Dat is denk ik een hele moeilijke. Ik wilde eigenlijk eerst beginnen met een verduidelijking, want het begin heb ik niet helemaal goed gevolgd, over het staatje. Dat is het staatje in deze presentatie? Ja. En u had het over overigen. Ik weet even niet welke u daarmee bedoelde.

De heer Van Pelt: Daarmee bedoel ik de zogenaamde cisgender heteroseksuelen.

De heer Boswijk: Kijk, daar zult u als fracties allemaal een andere mening over hebben, denk ik, of de opgave in voldoende mate geslaagd is of niet?

De voorzitter: Volgens mij is dat het enige juiste antwoord. De heer Portier, u heeft ook een vraag.

De heer Portier: Wat mij opviel, is dat een heel groot percentage uit de doelgroep het zo zelf helemaal niet ziet. Zeker niet in de eerste plaats als een lid van een regenbooggemeenschap. Ze zien zich misschien eerder als Dordtenaar of als individu of als christen of als socialist of wat dan ook. Maar de organisaties, die natuurlijk ook subsidies daardoor ook krijgen, die vinden het heel belangrijk dat de gemeente hier heel veel aandacht aan besteed. In hoeverre zijn de organisaties, die zeggen te staan, op te komen, de LHBTIQ+-gemeenschap te vertegenwoordigen, zijn die eigenlijk wel representatief? Blijkt dat niet uit het onderzoek dat daar een soort discrepantie in zit?

De heer Boswijk: Zonder me daar al te sterk over te willen uitdrukken, denk ik dat ik daarnet ook een poging heb gedaan om daarop in te gaan. Kijk, ik denk als je kijkt naar, wat wij dan nu de regenbooggemeenschap toch maar even genoemd hebben, en dan al dan niet de vraag van, vind je dan zelf dat je daar onderdeel van uitmaakt, ja of nee, ik denk dat je ook binnen die groep verschillende groepen mensen kunt onderscheiden. Simpelweg een groep die zich comfortabel voelt bij het feit dat zij zich bij hun seksuele of genderidentiteit daar uiting aan willen geven en ook daarbij zich comfortabel voelen en een keuze maakt om zich, al dan niet, actief in te zetten voor een dergelijke belangenvereniging. En daarnaast heb je een grote groep ongeorganiseerden, die daar om verschillende redenen natuurlijk, dat kan misschien te maken hebben met hoe comfortabel je ermee voelt, kan ook zijn dat je er geen behoefte aan hebt, dat je je misschien op de eerste plaats wel inderdaad meer Dordtenaar voelt of iets anders, om die reden er niet voor kiezen om via zo'n organisatie zich te organiseren. Om dan te zeggen, zijn de organisaties niet representatief genoeg? Dat vind ik nogal een uitspraak. Die zal ik niet herhalen.

De voorzitter: Volgens mij is dat ook niet de onderzoeksvraag geweest. Daar heeft u geen onderzoek naar gedaan. De heer Van Ballegooijen. En daarna geef ik het woord aan mevrouw Van Vugt. En dan ga ik kijken of dat er nog meer informatie nodig is.

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Ik vroeg me af, één van de aanbevelingen of eigenlijk twee van de aanbevelingen gaan over indicatoren, over meetbaar maken van het beleid. Kunt u misschien een voorbeeld geven, wellicht uit andere gemeentes of uit landelijke overheid, wat voor soort indicatoren en wat voor soort meetbare doelstellingen we dan aan zouden moeten denken? Want dat is mij niet helemaal helder nog.

De heer Boswijk: Dat zou ik zeker kunnen. Een heel concreet voorbeeld. Dan gaat het bijvoorbeeld, inderdaad... Ik denk dat het een hele goede toevoeging was over dat we hier geen uitspraak doen over, moet een gemeente al dan niet een regenboogstad zijn? Maar dat is natuurlijk een hele concrete. Op het moment dat je hebt gezegd als gemeente, wij willen een regenboogstad zijn, dan zou je kunnen zeggen, dan vinden we het ook belangrijk dat dat bekend is onder de inwoners. Dan zou je kunnen zeggen van, we zien nu in deze uitvraag dat het ongeveer een derde is die weet dat Dordrecht een regenboogstad is. Maar over een jaar of over twee jaar willen we dat dat minstens 50 procent is, bij wijze van. Hetzelfde zou je kunnen doen met gevoelens van veiligheid. Je ziet nu, volgens mij was het zo rond de 80 procent van de inwoners voelt zich veilig. Dat moet naar 85 procent of wat dan ook. Dat zijn denk ik hele concrete voorbeelden van indicatoren die je voor jezelf zou kunnen stellen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga u toch even afkappen, want we hebben nog twee minuten. En er is nog een vraag. En ik weet dat het heel vervelend is. En ik twijfel of dat we wel voldoende tijd hebben ingebouwd. Dat ga ik zo even bespreken. En anders als u zegt, we hebben dit klaarliggen, dan zou u het later na kunnen sturen. Mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel, voorzitter. Ik zal het zo kort mogelijk doen. Er zijn bevindingen dat lang niet iedereen weet in Dordt dat men deel uitmaakt van die regenbooggemeenschap. En toch is er ook in de bevindingen te zien dat men zich veilig voelt. Nu voel ik een beetje, waarom is dan advies vijf geformuleerd? Want dat gaat eigenlijk over, maak meer bekend dat je deel uitmaakt van die regenbooggemeenschap. Maar dat voldoet niet aan de onderzoeksvraag. Of dat vloeit er voor mijn gevoel niet uit voort.

De voorzitter: Volgens mij zei de heer Oostlander net dat dat een doelstelling is van de raad. Is dat zo meegenomen. Doe ik het zo goed samenvatten?

De heer Oostlander: Ja, dat is goed.

De voorzitter: Oké.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Natuurlijk, we zijn een regenboogstad en men voelt zich veilig. Dan snap ik niet waarom het ook per se zichtbaar zou moeten zijn.

De heer Boswijk: Precies. En ik denk ook dat, laat ik ook geen invulling geven aan wanneer die veiligheid voldoende is, maar daar vinden fracties ongetwijfeld ook wat van. En ik denk nog een goede nuancering over de vraag. Het is niet zo dat mensen niet weten of dat zij onderdeel van de regenbooggemeenschap uitmaken, maar meer of zij zich onderdeel van de gemeenschap voelen. Dat is de vraag geweest in die specifieke vraag.

De voorzitter: Dan ga ik, gezien de tijd, richting een afsluiting, waarbij ik dan in eerste instantie wil vragen, het rapport is besproken, volgens mij is die redelijk helder, maar hebben jullie alle vragen kunnen stellen of is er nog een grotere informatiebehoefte? Ik vraag jullie, hou het kort. Hebben we nog behoefte aan een beeldvormende sessie of gaan wij door naar een oordeelsvormende sessie of zelfs als hamerstuk. Mevrouw...

Mevrouw Van Engelen: Kom op, mevrouw Karin. Mij ken je nog wel. Ik vond een half uur voor vanavond wel goed, want ik vind het echt een vrij grondig onderzoek. En de doelstellingen zijn duidelijk. En ook de aanbevelingen zijn heel erg duidelijk. En we hebben ook de reactie van het college kunnen lezen. En daar staat voornamelijk in dat ze het gaan overnemen. Ik denk dat we dit als hamerstuk door kunnen sturen. Dat we hier niet nog over hoeven te beeldvormen en wat mij betreft niet hoeven te oordeelsvormen.

De voorzitter: Dan kijk even rond of dat iedereen daar zich bij aan kan sluiten of dat er verschillen... De heer Van Pelt.

De heer Van Pelt: Ik zou een oordeelsvormende vergadering wel wensen.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn nog meer mensen die oordeelsvormend... Want dan ga ik niet iedereen af. De heer Portier.

De heer Portier: Ik had alleen maar de opmerking dat dit niet als hamerstuk door kan, want dit is geen raadsvoorstel maar ter kennisname.

De voorzitter: Ik lees hier dat... Maar dat ter kennisname. Dan is het helemaal makkelijk. Maar mijnheer van Ballegooijen, zegt u het maar.

De heer Van Ballegooijen: Voorzitter, wat ons betreft kan het gewoon door ter kennisname. Maar ik zou benieuwd zijn voor oordeelsvorming wat dan de politieke vraag precies is? Ik kan me voorstellen dat het uitvoeringsprogramma van inclusieve stad een veel logischere is om de uitwerking hiervan te bespreken en niet om dit onderzoek per se oordeelsvormend te bespreken.

De voorzitter: Die vraag ga ik niet op in qua tijd, want volgens mij heb ik hier een overgrote meerderheid die zegt, we gaan het als hamerstuk doorzetten. Dan is de politieke vraag niet van belang. Dan wil ik onze insprekers en de Rekenkamer hartelijk bedanken voor het heldere rapport en dan zetten we hem door als hamerstuk, want het is een raadsvoorstel. Dank u wel.

6. RV Route naar Kadernota 2025

Voorzitter: De heer Safranti
Raadsgriffier: Mevrouw Vermeulen
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Mevr. Boom-Vos (VVD)
Dhr. Damen (PvdA)
Mevr. Jager (Beter voor Dordt)
Dhr. Kolkiliç (DENK)
Mevr. Koene (Gewoon Dordt)
Dhr. Laban (CU/SGP)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)
Mevr. Pichel (FvD)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Stam (Fractie van Waardhuizen)
Dhr. In 't Veld (VSP)
Mevr. Van Vugt-Roose (CDA)
Dhr. Wringer (Beter Voor Dordt)

Portefeuillehouders: wethouder P. Heijkoop

Overige aanwezigen: mevr. De Graaf, dhr. Van Oosterhout

De voorzitter: Goedenavond allemaal. Volgens mij zijn we bijna compleet. Ik zie mijnheer Stam nog komen. Hij neemt plaats op de tribune. Fijne avond mensen thuis, mensen op de tribune, we zijn vanavond bij elkaar voor het raadsvoorstel Route naar Kadernota. Wij krijgen straks een presentatie van Cora de Graaf en Mark van Oosterhout. Maar voordat ik het woord aan beiden ga geven, wil ik even toelichten waarom wij hier zijn. En vervolgens kunnen jullie je naam even noemen en partij. Zeker voor de verslaglegging. En vervolgens de presentatie. We hebben wel afgesproken dat de presentatie eerst afgelopen moet zijn, willen wij vragen stellen. Na de presentatie vragen stellen. Wij zijn hier bij elkaar in verband met wat ik net zei, voor een raadsvoorstel Route naar Kadernota. Het is een technische toelichting vanavond. De Auditcommissie heeft er al over gesproken, lees ik hier. En op verzoek van de Auditcommissie is er een addendum op het raadsvoorstel van het dossier toegevoegd. Die kan je volgens mij ook terugvinden. Voordat ik het woord geef, wil ik aan de rechterkant beginnen met het voorstelrondje.

Mevrouw Vermeulen: Laurette Vermeulen, commissiegriffier.

Mevrouw Pichel: Ruby Pichel, Forum voor Democratie.

De heer Laban: Vincent Laban, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: ChristenUnie/SGP.

De heer Roggekamp: En van Gewoon Dordt, Erik-Jan Roggekamp.

Mevrouw Koene: En Irene Koene.

De heer Portier: Ronald Portier, Socialistische Partij.

Mevrouw Boom-Vos: Karin Boom, Dordtse VVD.

Mevrouw Jager: Ineke Jager, Beter voor Dordt.

De heer Stam: Marco Stam, Fractie van Waardhuizen.

De heer Damen: Leo Damen, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Franciske van Vugt, CDA.

De heer Kolkiliç: Masum Kolkiliç, DENK.

De heer In 't Veld: Richard in 't Veld, VSP.

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter voor Dordt.

De heer Van Oosterhout: Mark van Oosterhout, ambtenaar.

Mevrouw De Graaf: Cora de Graaf, ambtelijke ondersteuning.

De heer Heijkoop: Peter Heijkoop, namens het college van B&W.

De voorzitter: Dank jullie wel. En mijn naam is Safranti, de voorzitter van vanavond. En het woord is nu aan Cora en Mark.

Mevrouw De Graaf: Dank u wel, voorzitter. Raadsvoorstel doorlopen Route naar Kadernota 2025. Wat is het doel van het voorstel? Om u als gemeenteraad mee te nemen in de financiële uitdagingen waar de gemeente zich op korte en langere termijn voor gesteld ziet. En in het traject dat ons college voorstelt om tot een sluitende begroting te komen. Welke uitdagingen? Dat zijn er wel een aantal. We hebben namelijk een aantal zaken met een potentieel negatieve invloed op ons meerjarensaldo. U ziet hier het rijtje. Ik zal ze even allemaal kort doorlopen. In het raadsvoorstel worden ze ook allemaal nog wat uitgebreider toegelicht. Als eerste hebben we de korting op het Gemeentefonds. U weet dat vanaf 2026 we minder geld gaan krijgen vanuit het Rijk. Het zogenaamde ravijnjaar. Het huidige demissionaire kabinet heeft ons alleen maar geld gegeven tot met 2025. En houdt aan het nieuwe kabinet voor van... Die dat maar moeten gaan regelen. We hebben dat in onze begroting ook helemaal verwerkt.

Een groot onderdeel van die korting is ook de zogenaamde opschalingskorting, die vanaf 2026 weer gaat gelden. Het is even de vraag wat het nieuwe kabinet gaat doen met die korting. Wij hopen natuurlijk dat die korting wordt teruggedraaid, maar wij verwachten niet dat dat volledig zal gebeuren. Maar we hopen wel voor een gedeelte. En we moeten dat gewoon afwachten, wat het nieuwe kabinet gaat doen. Als tweede de toekomstige onderhouds- en vervangingsinvesteringen. In het verleden zijn er veel voorzieningen gerealiseerd en die zijn betaald uit reserves, zoals bijvoorbeeld de Sportboulevard, Kunstmin en het Energiehuis. Toen is er niet gestart met alweer gaan sparen voor de vervangingsinvesteringen. Dat is een keus geweest. Daarnaast zijn er ook een aantal onderhoudsinvesteringen die niet in de begroting zijn opgenomen, onder andere bijvoorbeeld de kademuren. Maar ook de gymnastiekzalen, waar een bewuste keus is geweest om die niet volledig op te nemen, maar elke keer een partje. Daarbovenop komt nog de forse inflatie. Investerings die nu wel in de begroting zijn opgenomen, zijn gebaseerd op historische kosten. Op de prijzen van toen. U weet allemaal dat de prijzen de afgelopen jaren enorm zijn gestegen. Als we die investeringen nu weer gaan vervangen, dan is het op basis van nieuwe prijzen. Maar dat stukje, die inflatie, die extra kosten zijn niet opgenomen in onze begroting. Een andere zaak wat een potentieel negatieve invloed kan hebben, is de beleidswensen de autonome ontwikkelingen. Sorry, de incidentele financiering van de beleidswensen. Een politiek akkoord is nu tot 2026. Sommige maatregelen houden dan ook weer op, maar die hebben in de beeldvorming wellicht wel een structureel karakter. Daarnaast hebben we misschien nog nieuwe beleidswensen voor 2025. En ook de autonome ontwikkelingen, zoals de groei van de stad, areaaluitbreiding, maar ook de nieuwe cao voor de gemeenteambtenaren, die nu volgens mij in concept gered is. We hebben daar wel deels rekening mee gehouden in onze begroting. Maar de vraag is of dat voldoende is. De inflatie heeft ook betrekking op de Agenda 2030. Ook de uitvoering daarvan bekostigen we vanuit de reserves. Maar er is geen rekening gehouden met de indexering. De kosten lopen natuurlijk ook de komende jaren weer op. We realiseren niet nu alles voor de Agenda 2030 in één jaar. Dat is natuurlijk meerjarig. Maar ook dat gaat extra kosten meebrengen. En er is niet genoeg budget om dan alles te kunnen realiseren. De onderwijshuisvesting van Arcade. In 2016 is de onderwijshuisvesting doorgedecentraliseerd. Er zijn toen afspraken gemaakt om de bijdrage gefaseerd omhoog te gooien, richting Arcade. Maar ook de bouwkosten, komt weer die extra kosten, zijn ook toegenomen. En de vraag is of de afspraak die toen gemaakt is nog wel houdbaar is met de huidige prijzen. Een ander mogelijk nadeel, waar we zeker rekening mee moeten houden, is de herverdeling van beschermd wonen. De afgelopen jaren zijn we altijd een voordeelgemeente geweest, met een gemiddeld jaarvoordeel van vijf miljoen euro. Dat is een behoorlijk bedrag. Maar wij zijn voordeelgemeente. Dan begrijpt u dat er ook een aantal gemeentes nadeelgemeente zijn. En het Rijk wil de koek, het budget anders gaan verdelen. Daar is nog allemaal geen besluit over genomen, maar we moeten er wel rekening mee houden dat dat voordeel van vijf miljoen gaat verminderen. Hoeveel weten we op dit moment nog niet. Net als dat de bouwkosten stijgen, zijn ook de rentelasten gaan stijgen. De tijden dat wij gratis geld konden lenen of zelfs nog geld erbij kregen, die is echt voorbij. We hebben nu nog wel genoeg geld in kas door de verkoop van de Eneco-aandelen om alles te kunnen bekostigen, maar in 2028 verwachten we wel dat we moeten gaan lenen.

Dat brengt weer rentelasten met zich mee, die we ook weer moeten begroten in onze begroting. Daar is op dit moment ook nog geen rekening mee gehouden. En als laatste de ontwikkelingen bij het grondbedrijf. De ontwikkelingen bij de woningbouw staan ook onder druk. Ook daar weer gestegen kosten. Toch ook wel een afname in interesse in nieuwbouwwoningen. Dat heeft een negatief effect op de lopende grondexploitatie. Het financiële effect daarvan weten we op dit moment nog niet. Dat zijn ze nog aan het doorrekenen. Naast deze zaken met potentieel negatieve invloed, het is een wat kleiner lijstje, maar hebben we ook zaken met een potentieel positieve invloed. Dat is de analyse van het jaarrekeningresultaat. De afgelopen jaren hebben we toch forse jaarrekeningresultaten gekend. Soms door aanwijsbare oorzaken. Bijvoorbeeld Oekraïne. Dat we meer geld hebben gekregen dan het ons heeft gekost. Dat is dan wel incidenteel natuurlijk. We analyseren en we hebben al een deel geanalyseerd, maar we gaan dieper analyseren om te bezien of sommige begrotingsposten ook daar ruimte in zit of wat lucht in de begroting is. De groei van de stad. Dat is ook een kans. Agenda 2030 is daar natuurlijk een heel belangrijk onderdeel van. We actualiseren wat dit betekent voor onze Gemeentefondsuitkering en onze belastingopbrengsten. En als laatste het Stedin-dividend. Er was een tijdje lang onzekerheid over toekomstige dividenduitkeringen. In het kader van behoedzaamheid hebben we dat toen uit onze begroting gehaald. Maar we zien nu dat er toch weer mogelijkheden zijn dat we Stedin-dividend gaan krijgen. Dan gaan we dat ook weer in onze begroting verwerken, op een behoedzame manier. Dan geef ik nu het woord aan Mark van Oosterhout om wat te vertellen over de aanpak.

De heer Van Oosterhout: Dank je wel, Cora. Met de beschrijving van Cora zojuist, zoals u ook heeft kunnen lezen in het raadsvoorstel. Met deze achtergrond erbij krijg je natuurlijk een behoorlijk scherp beeld van wat de enorme omvang is van de opdracht die voor ons ligt.

De voorzitter: Mevrouw De Graaf, wilt u uw microfoon uitzetten?

De heer Van Oosterhout: We hebben heel erg goed gekeken, hoe kunnen we dit proces zo handen en voeten geven dat uiteindelijk het college gewoon, zoals dat gebruikelijk is, in juni een voorstel doet aan de raad met de Kadernota, met alle afwegingen die daarin kunnen zitten om uiteindelijk te komen tot een sluitende begroting. Tegelijkertijd hebben we ons ook gerealiseerd dat daar natuurlijk een enorme tijdsdruk achter zit, als je dertig miljoen aan bezuinigingsvoorstellen op tafel wil weerleggen. Aan de andere kant realiseren we ons als ambtelijke organisatie daarin ook dat de noodzaak natuurlijk enorm hoog is om dat op een goede manier te doen. Want op het moment dat je dat niet doet, heb je geen sluitend meerjarenperspectief, geen goedgekeurde begroting uiteindelijk door de provincie. En u kent die gevolgen daarvan misschien nog wel beter dan ik. Ik noemde de Kadernota al. Daar komen we in de volgende sheet op. Wat we ons daarin ook gerealiseerd hebben, is dat we enorm snel moesten starten met dit traject. Wij zijn vorige maand, eind september, in de loop van oktober, daar stevig mee aan de slag gegaan. En we hebben ook geconcludeerd dat een aantal dingen parallel moeten lopen.

Het formuleren wat u onder twee ziet, het zoeken en inventariseren van bezuinigingsvoorstellen, van ombuigingsvoorstellen doen we parallel aan de analyse van de huidige situatie. We gaan aanscherpen de dingen die Cora net heeft genoemd, verder uitzoeken. En een aantal dingen weten we gewoon ook nog niet, omdat simpelweg een nieuw kabinet zit er nog niet. Je weet ook nog niet in hoeverre zij gaan compenseren op het Gemeentefonds. Aantal dingen, bijvoorbeeld jaarrekeningresultaten, daar wordt nu een studie naar nagedaan. Dat zijn allemaal zaken die in de loop van dit jaar verder helder worden, ook voor ons. Maar op het moment dat je daarop wacht, voordat je begint met inventariseren wat de ombuigingsvoorstellen zijn, dat snapt u ook, dan ben je veel te laat op het moment dat je daar tijdig een voorstel aan uw raad in voor wil leggen. In die huidige analyse, we noemden het al, onderbesteding en de analyse van de rekeningresultaten. De vervangingsinvesteringen komen daarbij aan bod. Beleidswensen en autonome ontwikkelingen. En de doorrekening van de effecten op de groei van de stad. Zowel positieve als negatieve aspecten zitten daar dan in. En het zoeken en inventariseren doen in drie zoekrichtingen. Mogelijkheden zonder directe maatschappelijke effecten. Met maatschappelijke effect. Als je echt gewoon met voorzieningen gaat stoppen of kwaliteitsniveaus lager maakt. En de relatie met verbonden partijen, waar we natuurlijk relatief veel werk aan uitbesteden. En wat heel erg belangrijk is, is dat we dan ook op tijd, nog voor dat we die ombuigingsvoorstellen aan de raad als input van de Kadernota aan kunnen leveren, ook beeldvormend en opiniërend in gesprek kunnen met u als gemeenteraad, maar natuurlijk ook met de stad. Dat moet ertoe leiden dat we voldoende input hebben om een raadsvoorstel te maken voor de Kadernota 2025, die natuurlijk uiteindelijk resulteert in de begroting 2025. Maar dat weet u allemaal. Alleen daarmee is het werk op zich niet af, want daarna hebben we de besluiten van wat wel en wat niet geëffectueerd gaat worden. En vervolgens gaan we dat dan implementeren en effectueren. Dat zal vanaf '26, '27, '28 steeds verder een ingroeimodel zijn. Kijkend naar die stappen die we gaan zetten om te komen tot dat zoeken en inventariseren, is morgen daarvan de eerste sessie. We hebben ervoor gekozen om dat met een hele brede ambtelijke vertegenwoordiging te doen, zodat we ook goed kunnen voorbereiden hoe dat die voorstellen in elkaar zitten. We hebben ervoor gekozen om dat op zo'n manier te doen dat mensen elkaar op ideeën kunnen brengen aan de ene kant en aan de andere kant ook aan kunnen scherpen. Want iedereen snapt ook, dertig miljoen is echt heel veel geld. En als je dat gewoon niet goed samen doet, dan lukt het niet. En zit je uiteindelijk in de situatie dat bij de afdeling Control echt gekeken moet gaan worden van, dan moet het zo. En dan weet je één ding zeker, dan zijn het niet de voorstellen die je het liefst zou willen voorleggen. Dat is de reden waarom dat ik denk dat we aan de ene kant de druk groot genoeg hebben om te zorgen dat we, laten we zeggen, voor kerst ambtelijk voldoende voorstellen hebben. Morgen gaan we, onder leiding van externe begeleiders, maar ook met wisselwerkingen binnen de teams, elkaar op ideeën brengen om te komen tot een eerste stap in ieder geval in de aanpak om tot uiteindelijk een raadsvoorstel over de Kadernota te komen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Oosterhout. Zijn er vragen? Mijnheer Stam.

De heer Stam: Jazeker, we hebben er een aantal, voorzitter. Laat ik beginnen met Arcade. Net werd er een opmerking gemaakt door mevrouw De Graaf van, of die contracten nog wel houdbaar zijn. Wat wordt ermee bedoeld? Meer geld bij of helemaal terugdraaien? Een tweede vraag die ik heb is van, als je kijkt naar het opstellen van de begroting en bezuinigingsvoorstellen, stel dat we Arcade meer geld moeten geven, wat betekent dat voor lopende contracten? Onlangs heb ik ook een opmerking er over gemaakt in de gemeenteraad. Is een contract met HVC afgesloten, langdurig. Kan daar nog op bezuinigd worden? Want het heeft ook een forse omvang. De gemeenschappelijke regelingen die op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen toch wel een bijzondere positie hebben, waarmee het algemeen bestuur een besluit neemt. Zijn wij dan in staat om die te omzeilen en daar ook een forse bezuiniging neer te leggen?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Graaf.

De heer Heijkoop: Die zijn echt te politiek, deze vragen. De ambtenaar kan niet op dit soort vragen ingaan. Dat ga ik haar niet aandoen.

De voorzitter: Kunt u hem misschien wat technischer stellen, want dan kan de ambtenaar, mevrouw de Graaf, daar antwoord...

De heer Stam: Jeetje, maar je zit me nu wel aan het denken, Arcade technisch gezien. Is het bedrag wat nu overgeheveld is voldoende of niet om de opdracht te voltooien? Of moet daar dan geld bij? Wat was de strekking van de opmerking die werd gemaakt van, is dat nog houdbaar? En dan de gemeenschappelijke regelingen. Kunnen wij daar een bezuinigingstaakstelling op loslaten, buiten een algemeen bestuur om? Die is volgens mij ook redelijk technisch. En de derde is eigenlijk van, de contracten die wij nu hebben afgesloten, onlangs of langlopend, zijn die ook nog beïnvloedbaar?

De voorzitter: Ik zie mijnheer Van Oosterhout.

De heer Van Oosterhout: Ik kan voor een deel wel een poging wagen. En als het te politiek wordt, dan denk ik dat wethouder Heijkoop daar verder op reageert. Het voorstel van Arcade wat werd genoemd, dat is echt een illustratie van wat zou kunnen. Dat is iets wat we in die voorstellen verder uit moeten werken en uiteindelijk bij u iets wegleggen als raad. Gedetailleerder dan dit kan ik het op dit moment nog niet zeggen. Het is wel iets wat we meenemen en verder uitzoeken, want er zijn misschien ook wel verschillende oplossingsrichtingen voor. Voor wat betreft de GR-en geldt doorgaans dat wij als gemeente ook een bepaalde beleidsvrijheid hebben en we een bepaalde opdracht bij een gemeenschappelijke regeling weg kunnen leggen, die dat dan vervolgens verwerken. Die beleidsvrijheid is er wel. Maar ook dat is iets wat we in die voorstellen verder meenemen om te kijken, wat zijn de consequenties en op welke manier zouden we het in kunnen voeren?

De voorzitter: Mijnheer Damen.

De heer Damen: Mijn vraag is of de grote projecten of de Agenda 2030-projecten ook voor heroverweging in aanmerking komen? Want daar gaat een enorme bak geld naartoe.

De voorzitter: Duidelijke vraag. Wie kan ik het woord geven? Mijnheer Van Oosterhout.

De heer Van Oosterhout: In principe is het zo dat wij in de ambtelijke voorbereiding alles bekijken wat we voor zouden kunnen stellen om mee te nemen. En als dit daar een onderdeel van wordt, geldt ook weer eigenlijk net wat ik bij het antwoord van mijnheer Stam gebruikte, zullen we daar de voor- en de nadelen bij noemen en vervolgens voorleggen.

De voorzitter: mijnheer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, dertig miljoen bezuinigen is natuurlijk best wel veel. Ik ben ook blij dat de ambtenaren in eerste instantie willen kijken van, waar zitten mogelijkheden, waar zitten dingen? Maar ik denk toch dat een heel groot gedeelte de politieke keuzes moeten zijn. Wanneer hebben wij de ruimte om voor de Kadernota, waar het behoorlijk uitgewerkt is, al mee te kijken van wat politiek acceptabel of niet is in die bezuinigingen? En waar we de politieke keuzes willen maken om meer of minder op te bezuinigen.

De heer Van Oosterhout: Ik vind het wel ingewikkeld, deze vraag.

De heer Roggekamp: Het is voor mij heel technisch van, waar zit er ruimte om dat te doen, om te voorkomen dat we in de Kadernota de discussie krijgen? Het is niet welke keuzes? Weet je, dat is echt politiek. Maar meer...

Mevrouw Boom-Vos: Zal ik hem technisch stellen, want ik had dezelfde vraag. Want je zegt, dertig miljoen is ongeveer vijf procent van de begroting. Wat van onze begroting ligt al vast aan wettelijke taken en wat is daarnaast nog omvrijbaar?

De voorzitter: Is deze nu duidelijk? Van mij mag het, want kijk, ik wil wel duidelijkheid hebben. Ik heb liever dat het gewoon duidelijk wordt, dan dat we met vragen blijven zien.

Mevrouw Koene: Maar voorzitter, deze is ook gewoon heel technisch te beantwoorden.

De voorzitter: Vind ik wel. Mijnheer Van Oosterhout.

De heer Van Oosterhout: Technische antwoord op de vraag van de heer Roggekamp is in ieder geval dat we dat in participatietrajecten doen wat we nu ook voorbereiden. En dat zal ongeveer februari, maart volgend jaar moeten zijn, zodat we een eerste gevoel hebben van de raad voordat het college dit bespreekt. Andere vraag, die kan ik niet beantwoorden.

De voorzitter: Mevrouw De Graaf.

Mevrouw De Graaf: De andere vraag, wat precies wettelijk en niet-wettelijk is, dat kan ik niet beantwoorden. Maar wat ik wel kan beantwoorden is dat ongeveer 17 tot 20 procent van onze begroting beïnvloedbaar is. Dat is niet helemaal berekend, maar dat is op basis van benchmark van gemeentes van gelijke grootte. We hebben ongeveer een begroting van 685 miljoen. Zeg even afgerond 700 miljoen. Als je dan even van 20 procent uitgaat, dan is 140 miljoen beïnvloedbaar.

De voorzitter: Mijnheer Portier.

De heer Portier: Dan moet die dertig miljoen geen probleem zijn. Ik heb een paar vragen. Ik zal proberen het zo technisch mogelijk te houden.

De voorzitter: Ik krijg nu een tip. Als u met hoe begint, dan wordt hij wel technisch.

De heer Portier: Een flink deel van de bezuinigingen wordt noodzakelijk door te verwachte kortingen van het Rijk, waarvan we dan ook weer verwachten dat ze eigenlijk mee gaan vallen. In hoeverre is het juridisch houdbaar om gewoon een stelpost op de begroting op te nemen van, wij gaan er gewoon vanuit dat we uiteindelijk dit bedrag gaan krijgen, ook al is het nog niet toegezegd. Is dat wettelijk houdbaar? Dat is één vraag. Tweede vraag is van, een deel van de investeringen die we doen, is eigenlijk ten bate van commerciële partijen. Als ik even naar de Sportboulevard ga kijken. De gemeente heeft het gebouwd. Wordt geëxploiteerd door Optisport. Wordt er ook gekeken naar de mogelijkheid dat dan die commerciële partijen hun eigen accommodaties exploiteren zelf gaan vervangen? Dat is het tweede punt. En het derde punt is van, als we straks een Kadernota krijgen en daarna weer de begroting, krijgen we eindelijk een inzicht in wat voor mensen bij de gemeente werken, in wat voor aantallen in en in wat voor functies? Misschien is dat laatst een politieke vraag.

De voorzitter: Wie kan ik het woord geven? Mevrouw De Graaf.

Mevrouw De Graaf: Ik zal een poging wagen. We hebben de korting van het Gemeentefonds volledig verwerkt in onze begroting. Dat is ook conform het VNG-advies, wat toen is aangenomen. Dat hebben ze ook gezegd van, begroot zo realistisch mogelijk. Daar is ook onze begroting op gebaseerd, dat het begrotingsjaar 2026 op die ongeveer afgerond min dertig miljoen uitkomt. Een stelpost opnemen, is dat realistisch? Wij hebben gewoon realistisch begroot, conform zoals het ook aan ons is opgelegd, conform met VNG-advies. Wij hopen niet, dat we verwachten, maar we hopen dat de nieuwe regering met wat verzachting gaat komen van die korting op het Gemeentefonds. Verwachten, dat weet ik niet. Als we de verkiezingsprogramma's bekijken, dan heeft elke partij wel wat over gemeenten en het Gemeentefonds gezegd. Maar het is afhankelijk van de nieuwe coalitie waar er uitkomt. We volgen dat op de voet. Meer kan ik er eigenlijk niet over zeggen. Dat van Optisport is meer een politieke vraag.

De voorzitter: Is het duidelijk, mijnheer Portier, het antwoord?

De heer Portier: Ja, het is duidelijk. Ik had strikt genomen wel gevraagd van, is het wettelijk mogelijk om anders om te gaan? Maar gezien het feit dat het VNG-advies een advies is, ga ik ervan uit dat het inderdaad wettelijk mogelijk is om daar anders mee om te gaan. Dat is dan mijn conclusie. En de vraag of zaken als Optisport of daarnaar gekeken wordt, ik zie dat wel als een technische vraag. De vraag is gewoon, wordt ernaar gekeken, ja dan nee?

De heer Van Oosterhout: Het antwoord is dat niet anders als wat ik net aan de PvdA heb gegeven. Kijk, er zijn in principe geen dingen die we niet gaan onderzoeken. Daar is ook de club morgen groot genoeg voor om dat ook echt te kunnen doen. Ik kan me voorstellen, kan me niet voorstellen, ik verwacht niet anders dan dat er ook over dit vraagstuk een aantal voorstellen zullen komen hoe we dat zouden kunnen doen. Maar ik kan er niet op vooruitlopen hoe dat ze eruitzien.

De voorzitter: Volgens mij had mijnheer Portier nog een vraag. Hoeveel mensen werken bij de gemeente? Wat was de vraag, mijnheer Portier?

De heer Portier: De vraag is van, krijgen we daar eindelijk inzicht in? Maar dat is misschien een vraag die ik een keer aan de wethouder zal moeten stellen.

De voorzitter: Dan gaan we over naar mevrouw Boom.

Mevrouw Boom-Vos: Dank u wel. Ik ben het helemaal eens met dat jullie de korting al helemaal verwerken. Maar er zitten, zoals je zegt, nog wel heel wat mitsen en maren aan. Demissionair kabinet is heel belangrijk of dat een opschalingskorting toch niet doorgegeven wordt. Ik was gister bij het VNG-congres. Daar waren ze heel positief dat die er afgaat, maar niet concreet. Wanneer is voor jullie de deadline om die zekerheid te hebben? Is dat in maart, is dat in april, om verder te kunnen? En dan hebben wij ook die zekerheid.

De voorzitter: Duidelijke vraag. Wie het woord? Mijnheer Van Oosterhout.

De heer Van Oosterhout: Wat je sowieso zal merken, is dat wij een aantal zekerheden pas later zullen krijgen dan dat we graag zouden willen in dit traject. En daar zullen we op goede manier in de procedure... Sorry?

De heer ...: Net het echte leven.

De heer Van Oosterhout: Daar begint het wel op de lijken inderdaad. Daar zullen we mee om moeten gaan. En dat hangt in dit geval natuurlijk vooral af van wanneer er een nieuw kabinet is en hoe dat het demissionaire kabinet daar nog op reageert. We zullen constant momenten hebben waarop we meer zouden willen weten dan dat we daadwerkelijk weten. Maar dat is eigenlijk met alle circulaire's normaal gesproken ook. Daar ga je op een gepaste manier mee om, zoals ze dat dan normaal doen.

De voorzitter: Een vervolgvraag, neem ik aan. Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom-Vos: Meer een verdiepvingsvraag. Om de Kadernota rond te kunnen krijgen, wanneer moeten wij als gemeente een deadline stellen van, dan moeten we maar van een uitgangspunt uitgaan?

De heer Van Oosterhout: Dat is de reden waarom dat we dit proces eigenlijk helemaal als aanloop willen doen voor de Kadernota 2025. En dan doen we het procedureel eigenlijk zo normaal mogelijk. Bij het vaststellen van de Kadernota is dat. En dan geldt weer, eigenlijk wat ik net ook zei, wat we dan al weten. Daar kan over geïnformeerd en over besloten worden. Kan het college voorstellen over doen. En wat we nog niet weten, daar zullen we dan op die manier mee om moeten gaan.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Kolkiliç. Dan mevrouw Nieuwland.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Ik heb de vraag ook al een keer tijdens de Auditcommissie gesteld. Maar aangezien dit toch grotendeels herhaling is, breng ik hem hier ook nog weer een keer op. Hoe kan de raad input geven voor de ombuigingslijst? Als ik jullie presentatie zie, dan zie ik meer een plek voor de raad op het moment dat jullie als het ware met een lijst komen. Waar ik zelf bang voor ben, is dat je dan het direct terugkrijgt van, maar hebben jullie al aan dit gedacht en hebben jullie dat wel eens doorgerkend? Er zijn namelijk gewoon wensen, volgens mij, of mogelijkheden die de raad ziet.

De voorzitter: U buigt naar een politieke vraag. Maar hem alsjeblieft wat technisch.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Dan toch, hoe kan de raad input geven voor de ombuigingslijst?

De voorzitter: Mijnheer Van Oosterhout.

De heer Van Oosterhout: Daarbij geldt inderdaad weer het proces zoals we het hebben gedaan. In februari krijgt u het voorstel. En dan kunt je inderdaad ook aanvullingen doen als u dat wenst, aanvullende vragen stellen, zodat wij dan nog de periode hebben tot maart, april om dat verder uit te werken. Zodat we uiteindelijk het voorstel van het college richting de raad kunnen brengen voor de Kadernota. Dat is eigenlijk precies de reden waarom dat we in ongeveer maart de geluiden van de raad willen halen als reactie op de voorstellen die we dan hebben gedaan.

De voorzitter: Dan mijnheer Wringer.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Even over de tijdlijn. Want we hebben het hier over het ravijn 2026 van 30 miljoen, wat misschien nog een beetje aangepast wordt door het nieuwe kabinet. Hoeft ook geen probleem te zijn, want 2022 was het bedrijfsresultaat 38 miljoen positief. Voor 2024 en 2025 kunnen we natuurlijk in principe een normale begroting opstellen, zonder bezuinigingen. Het is hartstikke goed dat je allemaal gaat onderzoeken waarop je kan bezuinigen. Maar is het college van plan om die al in 2024 en 2025 te gaan invoeren?

Wat tegen het advies van het VNG. Die heeft gezegd, doe het nog niet. Want als je het eenmaal doet, dan is het lastig om terug te draaien. Dat wil ik graag weten. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Van Oosterhout.

De heer Van Oosterhout: Ik probeer het zo niet politiek mogelijk te doen. Kijk, er ligt nu een meerjarenperspectief wat negatief sluit in 2026, met 26 miljoen en 29 miljoen in 2027. In het voorstel wat het college aan de raad doet, zal een aantal maatregelen zitten die misschien niet gelijk voor '24 gelden, maar wel voor daarna. Het gaat erom dat er uiteindelijk weer een gezond meerjarenperspectief komt. En dan is het vervolgens aan het college en aan u raad om daar een besluit over te nemen wanneer wat ingaat en wat niet.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Kolkiliç? Weer niet? Dan mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Eigenlijk even vanwege het antwoord wat net werd gegeven aan de heer Wringer, want dat raakte inderdaad vrij politiek, wat logisch is. Want als je denkt, we gaan keuzes maken over financiën, dan zijn dat ook vaak politieke keuzes. Maar ik denk dat zijn vraag voornamelijk was dat er een mogelijkheid is om te kijken naar politieke keuzes op een eerlijk moment. En dan de vraag is, wordt dat gedaan? Niet wat is de politieke keuze, maar zit dat in het spel, ja of nee? Het kan zijn nee, dat zit er nog niet in, maar we gaan het wel overwegen. Of ja dat zit erin, wat we morgen gaan bespreken, daar wordt het in meegenomen. Het is natuurlijk wel een interessante tool om mee te spelen.

De heer Van Oosterhout: Zeker. En dat is precies de reden waarom dat we qua procedure zo goed mogelijk aan willen haken aan het normale P&C-proces. Kadernota en begroting, daarin maakt u met elkaar de keuzes. En het enige wat wij nu doen, is meer input leveren, maatregelen catalogiseren, zodat die keuzes ook daadwerkelijk gemaakt kunnen worden. Maar het afwegingsproces waar u naar op zoek bent, dat is het Kadernota- en begrotingsproces.

De voorzitter: Voordat ik het woord aan mijnheer Damen ga geven. Ik heb helemaal aan het begin natuurlijk aangegeven dat een technische sessie wordt. Alleen als er behoefte is dat jullie denken van, we zitten toch met wat politieke vragen, ik sta daar wel open voor aan de ene kant. Maar laten we het houden bij... Want ik wil wel dat er ook gewoon duidelijke antwoorden komen. En mochten we geen duidelijke antwoorden krijgen, daar hebben we natuurlijk ook niet veel aan. Inderdaad. Laten we met mijnheer Damen verdergaan.

De heer Damen: Voorzitter, ik heb een vraag die een beetje aansluit op die vraag die de heer Portier net stelde. Dat is een vraag naar informatie die dadelijk moet worden opgenomen in de Kadernota. De heer Portier vroeg naar het personeelsbestand van de gemeente en diezelfde vraag heb ik. Maar dan ook graag een historisch perspectief van, hoe heeft zich dat de afgelopen jaren ontwikkeld en in hoeverre zijn dat mensen die in vaste dienst zijn dan wel of dat inhuurkrachten zijn?

Tweede vraag of tweede informatie waar ik behoefte aan heb, is wat betreft de bezuinigingen die een direct maatschappelijk effect hebben. Dan wil ik graag geïnformeerd worden in de Kadernota over niet alleen welke voorzieningen er wegvallen, maar ook voor welke doelgroep die voorzieningen bedoeld waren. Zodat je kunt zien waar de bezuinigingen in de stad terechtkomen, bij welke mensen.

De voorzitter: Mijnheer Van Oosterhout.

De heer Van Oosterhout: Eerste vraag kan ik zo niet beantwoorden. Tweede vraag neem ik kennis van. Dat is denk ik een tip voor ons mee te nemen.

Mevrouw Koene: Voorzitter, mag ik via u een vraag stellen aan de heer Damen?

De voorzitter: Ja, zeker. Dat mag.

Mevrouw Koene: Want ik ben wel heel erg nieuwsgierig. Als je alle gegevens op gaat vragen voor het personeelsbestand en inhuur, enzovoort. En wat ga je er dan als politicus mee doen?

De heer Damen: Dat weet ik nog niet. Maar ik sluit niet uit dat daar onverwachte dingen uit kunnen komen die aanleiding kunnen zijn om te zeggen van, we moeten in het personeelsbeleid anders gaan sturen.

De voorzitter: Verder nog technische vragen? Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom-Vos: U moet maar ingrijpen als het niet... Het is geen technische vraag. Ik hoor hier de vraag over personeelsgegevens of niet over personen, functiegegevens. Daar worden twee vragen over gesteld. Ik wil wel daar wat tegengewicht aangeven, want wij vinden dat je daar wat mee doet en mee stuurt. Dat kan heel snel fout gaan. Dat heeft ook redenen waarom het nu niet verstrekt wordt. Ik wil alleen even tegengas... Het gaat mij niet om... Functieschalen mag je zo. Dat staat allemaal bekend. Maar je moet niet met onze kennis eenzijdig gaan zeggen dat bepaalde functieschalen te veel of te weinig zijn. Daar hebben wij inhoudelijk geen verstand van. Ik wil alleen even tegengas geven dat deze vragen voor ons niet gelden. Dat het niet representatief zou zijn voor onze partij.

De voorzitter: Duidelijk. Mijnheer Wringer.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Er wordt natuurlijk verwacht dat we weer dividend van Stedin gaan krijgen. Stedin is natuurlijk een paar jaar geleden gestopt, omdat ze zeggen van, we hebben het geld nodig voor investeren. Het Rijk is ingestapt. En dat heeft ons aandeel van ruim negen procent naar iets onder de acht procent gebracht. Wat is de verwachting van het dividend? Komt dat weer op het niveau te liggen van toen ze nog wel dividend uitkeerden of is dat veel hoger, veel lager of iets anders?

De voorzitter: Mevrouw De Graaf.

Mevrouw De Graaf: Er is recentelijk een raadsinformatiebrief naar de raad gestuurd waarin deze informatie staat. Ik heb het niet paraat. Ik wil graag verwijzen naar de raadsinformatiebrief. We gaan ongeveer uit van vier tot vijf miljoen per jaar, gemiddeld, maar de exacte cijfers weet ik niet.

De heer Wringer: Sorry, voorzitter. Maar de exacte cijfers is natuurlijk afhankelijk van de prestatie van Stedin. Dat begrijpt iedereen denk ik wel.

De voorzitter: Zijn er nog andere vragen? Zo niet, dan kunnen we richting een afsluiting. Is deze informatie voldoende om hiermee verder te gaan? Of zeggen wij nee, dit is niet voldoende, wij willen een oordeelsvormend overleg? Of kan dit als hamerstuk door naar raad? Het is een raadsvoorstel. Mijnheer Portier.

De heer Portier: Wat mij betreft als hamerstuk, want politieke keuzes komen uiteindelijk bij de Kadernota.

De voorzitter: Mijnheer Stam nog.

De heer Stam: Daar sluit ik me wel bij aan. Maar dan toch nog een politieke vraag. Of het college bereid is om contracten die worden afgesloten onder bevoegdheden van het college zelf eerst met de raad te delen, voordat daar de financiën aan gekoppeld worden? En dan doel ik weer op een HVC. Kost tientallen miljoenen. En wij willen daar eigenlijk toch, zeker vanuit onze partij, goed naar kijken van wat daar de mogelijkheden in zijn om te bezuinigen. Om niet achteraf geconfronteerd te worden met van, dit is nu afgeslote, ligt vast, kunnen we niks meer mee.

De voorzitter: Maar ik denk niet dat we hier een antwoord op kunnen krijgen.

De heer Stam: Waarom niet?

De voorzitter: Volgens mij is het gewoon een politieke vraag die u stelt.

De heer Stam: Ik ging naar het toilet. Daarvoor werd gezegd volgens mij dat we toch ook nog politieke vragen mochten stellen. Of heb ik dan in die drie minuten iets gemist?

De voorzitter: Die optie ligt er niet meer hoor, want we zijn tot een eindoordeel gekomen nu. En mijn vraag is nu, kan dit door als hamerstuk? Ja? Want ik zie de meeste knikken. En mochten er nog vragen... Dan sluit ik de vergadering hierbij.

De heer Heijkoop: Voorzitter, er is een paar keer gesproken over dat we dertig miljoen moeten bezuinigen. Een feitelijke correctie. We hebben een zoektocht naar dertig miljoen. De bezuinigingen zullen naar verwachting lager zijn. Dat is even voor de feitelijkheid voor het verslag.

De voorzitter: Hier neem ik kennis van. Het stuk, raadsvoorstel, kan als hamerstuk door naar de raad. Ik wil jullie allemaal bedanken voor jullie komst. En fijn avond.

7. Agenderingsverzoek college over Bespreking Hoofdlijnennotitie inzake Uitvoeringsprogramma Nationaal Programma Dordt West 2024-2026 (consultatie)

Voorzitter: De heer Portier
Raadsgriffier: De heer Boogaard
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Burakçin (GroenLinks)
Dhr. Damen (PvdA)
Dhr. De Heer (CU/SGP)
Mevr. Jager (Beter voor Dordt)
Dhr. Klerk (CDA)
Mevr. Koene (Gewoon Dordt)
Dhr. Laban (CU/SGP)
Mevr. Lammens-Oostdijk (VVD)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Safranti (DENK)
Dhr. De Vries (VSP)

Portefeuillehouders: wethouder P. Heijkoop, wethouder M. Merx

Overige aanwezigen: mevr. Vermaat

De voorzitter: Ik open deze vergadering. Wat betekent dat op dit moment alleen ik nog even aan het woord ben om jullie welkom te heten. Een consultatieve vergadering over het Uitvoeringsprogramma voor Dordt West. Consultatief wil zeggen dat het college ons wat vragen gesteld heeft. Dat ze een verhaal gaan houden. En dat we daarop kunnen reageren. Dat de fracties kunnen aangeven wat hun wensen zijn. Betekent niet dat er besluiten genomen worden. Het college kan er verder geen rechten aan ontleen. Maar ze halen op wat we op dit moment vinden. Welkom allemaal welkom, ook onze wethouders de heer Heijkoop en de heer Merx. En welkom aan mevrouw Vermaat, die een presentatie zullen gaan geven. Voor we beginnen doe ik eerst even het bekende voorstellingsrondje. En tegendraads als ik ben, ga ik dan tegen de klok in en begin ik aan mijn rechterhand.

De heer Boogaard: André Boogaard, commissiegriffier.

De heer De Heer: Robert de Heer, ChristenUnie/SGP.

De heer Laban: Vincent Laban, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Jeanine Lammens, Dordtse VVD.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

Mevrouw Koene: Irene Koene, Gewoon Dordt.

De heer Burakçin: Necdet Burakçin, GroenLinks.

Mevrouw Jager: Ineke Jager, Beter voor Dordt.

De heer Damen: Leo Damen, Partij van de Arbeid.

De heer De Vries: André de Vries, VSP.

De heer Safranti: Mehmet Safranti, DENK Dordrecht.

De heer Klerk: Albert Klerk, CDA.

Mevrouw Vermaat: Mirjam Vermaat, programmamanager.

De heer Merx: Marc Merx, wethouder.

De heer Heijkoop: Peter Heijkoop, wethouder.

De heer Portier: En ik ben Ronald Portier. Ik mag vanavond uw voorzitter zijn. En bij deze geef ik dan het woord aan de heer Heijkoop.

De heer Heijkoop: Dank, voorzitter. Voor enkele inleidende beschietingen, denk ik dan. Voorzitter, het mag bekend zijn, Dordrecht is toegetreden tot het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid met het gebied Dordt West, bestaande uit de wijken Krispijn, Crabbehof en Wielwijk. Daar zijn we ontzettend blij mee. Hebben we ook hard voor gelobbyd, omdat in dat Nationaal Programma wordt fors extra geïnvesteerd vanuit het kabinet in een aantal gebieden in de grote steden, 19 steden, 20 gebieden, waar je veel impact kan maken door langjarig structureel te investeren in een aantal pijlers, in een aantal onderdelen. En dan gaat over wonen, de fysieke leefomgeving, de gezondheid van mensen, het leren ontwikkelen, de bestaanszekerheid van mensen en ook de leefbaarheid, de veiligheid in de buurten en straten. Want zeker in Dordt West hebben we daar meer met elkaar op te lossen dan in andere wijken in Dordrecht. Waarbij we wel gelijk erbij zeggen dat onze inzet voor de rest van de stad onverminderd door blijft gaan. Alleen we zien ook dat in Dordt West is nog net iets extra's nodig. Burgemeester Kolff heeft in een vorige sessie met u dat al doorgenomen. En ook al die getallen laten zien, waarmee geïllustreerd werd dat we hier echt het nodige moeten doen. Dit hele programma staat niet onder aansturing van de overheid, van de gemeente. Dat is ook vorige keer al met u gedeeld. De gemeente is een belangrijke partner in het geheel. Voor de rest zijn daar ook een aantal andere partijen bij betrokken. En die hebben zich verenigd in een alliantie. En dat zijn partijen vanuit het onderwijs, welzijn, de politie, OM. En denk ook aan de corporaties, die natuurlijk zeer van belang zijn. En met elkaar vormen zij de alliantie. En zij geven langjarig sturing aan dit programma. Laat onverlet dat de gemeente daar een belangrijke partner in is en dat wij natuurlijk ook het belangrijk vinden om u als raad goed mee te nemen in de plannen die zijn gemaakt. Er is eerder al een mooi stuk tot stand gekomen. En dat is volgens mij ook destijds wel met u gedeeld. Dat is het programma.

In redelijk abstracte termen, maar ook al daarin staat duidelijk van wat we daar te doen hebben met elkaar. Ook een aantal facts en figures, maar nog wel op een bepaald abstractieniveau dat concretere doorvertaling verdient. En daar zijn we nu mee bezig. En uiteindelijk moet dat geconcretiseerd worden in een uitvoeringsprogramma. En daar willen we u ook graag bij betrekken. En daar is deze consultatiesessie voor bedoeld. Wij hebben een hoofdlijnennotitie met u gedeeld. En wij hopen eigenlijk dat u wilt reflecteren en zaken wil meegeven aan de hand van deze hoofdlijnen, die wij mee kunnen nemen, die wij in kunnen brengen in het overleg van de alliantie. En dat we op die manier dit ook verder kunnen uitwerken. En voorzitter, dan nog een paar laatste opmerkingen. Dat gaat ook over de programmapijlers. Want die alliantie, daaronder zitten vijf stuurgroepen. Daar zitten bestuurders in en daaronder zitten ook weer werkgroepen. En die pijlers staan ook in de hoofdlijnennotitie. En die staan ook onder leiding van leden van de alliantie. Bijvoorbeeld leefbaar en veilig staat onder leiding van collega Merx. Dat wist jij ook al, denk ik. Dat hebben we vorige week besproken. Dat vonden we allemaal een goed idee. Arbeidsmarkt, bestaanszekerheid zal ik voorzitten. Leren ontwikkelen, zal de bestuurder van Nestas doen. Gezonde samenleving vanuit de welzijnsorganisatie, meen ik. En wonen en fysieke leefomgeving wordt getrokken door de bestuurder vanuit Trivire. Een deel van de andere stuurgroepleden bestaan dan ook uit mensen, voor een deel, buiten de alliantie. Ik zit zelf in drie van deze stuurgroepen, maar ook andere collega's uit het college zitten hier en daar in een stuurgroep, om op die manier breed te borgen. Uw opbrengst van vanavond, de opbrengst van die consultatie zal ook worden meegegeven aan de alliantie en aan die stuurgroepen om daarmee ook aan de slag te gaan. We hopen dat u ons wilt voeden om dit programma ook verder te brengen. En vorige keer hebben al met elkaar besproken dat we u ook regelmatig zullen informeren en dat we u zullen meenemen. En wij denken ook dat we dat op deze manier op een goede manier vorm kunnen geven. Maar misschien heeft u daar ook nog wel gedachtes over. Tot zover.

De heer Portier: Dank u wel, wethouder. Hebben we toch weer een soort verbonden partijen erbij. Ik wil mevrouw Vermaat het woord geven, maar ik zag een vinger van mevrouw Koene.

Mevrouw Koene: Eigenlijk even de vraag waarom de heer Heijkoop in drie van de vijf stuurgroepen zit? Gewoon nieuwsgierigheid.

De heer Heijkoop: Voorzitter, we hebben met elkaar besproken dat we vanuit het college in elke stuurgroep deel willen nemen. En we hebben gewoon gekeken naar de portefeuille. En wonen en fysieke leefomgeving kunt u zich denk ik voorstellen dat... Er zitten trouwens in elke stuurgroep twee wethouders. Vanuit de portefeuille wonen en fysieke leefomgeving, leren en ontwikkelen en arbeidsmarkt en bestaanszekerheid. Zoals dat voor andere collega's voor andere stuurgroepen geldt. En voor de rest zit in die stuurgroepen ook mensen vanuit de wijk en vanuit de maatschappelijke organisaties.

De heer Portier: Lijkt me duidelijk. Ik zag nog een vinger van de heren Damen. Daarna wil ik echt naar de presentatie van mevrouw Vermaat gaan.

De heer Damen: Er worden allerlei organisaties genoemd die in de verschillende stuurgroepen zitten. Ik heb de bewoners nergens horen noemen. Daar ben ik wel nieuwsgierig naar van, hoe die een positie krijgen in het hele verhaal?

De heer Portier: Laten we eerst even naar de presentatie van mevrouw Vermaat... Misschien dat het dan aan de orde komt. En anders moet die vraag dan alsnog beantwoord worden. En anders is het waarschijnlijk het eerste deel van uw inbreng dat dat gewaarborgd moet worden. Mevrouw Vermaat, ik geef u het woord.

Mevrouw Vermaat: Dank. Fijn om hier weer een keer aanwezig te mogen zijn. De laatste keer was in september inderdaad. Toen hadden ook consultatie over het twintigjarenplan. En dat heeft geresulteerd in een mooi boekje. Wij gaan nu aan de slag met ons eerste uitvoeringsprogramma. Die willen we in principe maken voor periodes van vier jaar. Maar we hebben nu een jaar geïnvesteerd in het opstellen van het twintigjarig programma. Vandaar dat het eerste uitvoeringsprogramma voor drie jaar zal zijn. Maar ook voor dit uitvoeringsprogramma geldt dat we het belangrijk vonden om u te consulteren. En dat is dan onderdeel van een groter geheel natuurlijk. We voeren ook veel gesprekken in de wijken met bewoners, met wijkprofessionals. Net als dat u dat denk ik ook regelmatig doet, met bewoners praten. Ik ben benieuwd als we dat bij elkaar leggen of er dan nog verrassingen zijn of dat we veel herkenning zien. Ik heb een korte presentatie voorbereid. En hetzelfde geldt voor de presentaties voor de hoofdlijnennotitie, dat het eigenlijk vooral bedoeld is om de consultatie een beetje in te leiden, om misschien het gesprek, de discussie aan te zetten. Clark heeft mij een mooi apparaatje gegeven. Kijk. Nog eventjes de doelstelling van het landelijke programma. Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid In twintig gebieden is dat actief. Wij zijn één van die twintig gebieden. De centrale doelstelling staat op de sheet. Het is het op orde brengen van de leefbaarheid en veiligheid de komende vijftien, twintig jaar en het verbeteren van perspectief. Daar hangen drie subdoelen onder. En die refereren zowel aan de fysieke omgeving als het sociaal aspect als het veiligheidsdomein. Deze zijn in al die gebieden hetzelfde. Er wordt ook een landelijke monitor met mooie kernindicatoren aan gekoppeld. En lokaal is het echt aan de gebieden om te kijken van, wat is er nu in jullie gebied nodig? Wat vraagt extra aandacht? En waar wil je in investeren? Dat resulteert voor ons in deze ambitie voor Dordt West. Wij hebben gezegd van, het is een programma voor twintig jaar, dan kunnen we ons ook echt erop richten dat het voor de volgende generatie beter is. Eigenlijk het uitgangspunt van het programma is dat het nu zo is dat waar je wieg staat bepalend is voor hoe oud je wordt, hoeveel gezonde levensjaren je hebt, hoe je onderwijs carrière eruit ziet en ook de baan die je later vindt. En dat zou niet zo mogen zijn. We willen echt die verschillen weghalen. Vandaar dat wij hebben gezegd van, we richten ons erop dat het voor de volgende generatie jeugd beter is dan dat dat nu is. En daarvoor investeren we uiteraard ook in het wonen, werken en leven van de overige bewoners. Een beetje in het kader van de it takes a village tot raise a child. We hebben iedereen nodig. Vandaar onze ambitie voor de komende twintig jaar. Ging het te snel? Ik zal geen Engelse termen meer gebruiken. De wethouder noemde het net al, we hebben vijf programmapijlers. Landelijk hebben ze het ook wel over wonen, gezondheid, onderwijs, werk en veilig. En wij hebben die iets om getuned... Dat weer een Engelse term.

Iets omgebogen naar een wat nadrukkelijker benaming voor de pijlers, zoals wij daarmee aan de slag... En ze eindigen ook allemaal tweeledig. En dat vertaalt zich ook in de strategische doelen die we hebben geformuleerd. Bij de pijler wonen en fysieke leefomgeving zit dat zowel in de buitenruimte als in de stenen. Bij de pijler gezond en samen leven zitten ze in het wegwerken van gezondheidsachterstanden, of in ieder geval het verkleinen daarvan en de gemeenschapszin. Bij leren en ontwikkelen richt het zich zowel op de jeugd als ook op oudere mensen. We hadden net op de gang al even een gesprekje over aanpak van laaggeletterd, basisvaardigheden. Dat is ook iets waar je bij die pijler aan kunt denken. Het bieden van perspectief op betaald werk en een leven lang een stabiel inkomen hoort dan bij de pijler arbeidsmarkt, bestaanszekerheid. En uiteraard, niet te vergeten, het is het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, ook het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid is een doelstelling. Ik heb er een aantal uitgelicht op de sheets. Die zijn ook terug te lezen in de hoofdlijnennotitie. Preventie met Gezag is de eerste succesvolle aanvraag die we bij een van de betrokken ministeries hebben gedaan. Dat was het ministerie van Justitie en Veiligheid. Preventie met Gezag is een project dat zich richt op het weerbaarder maken van jongeren, maar ook voorkomen dat zij zich laten verleiden door het criminele circuit of aan- of doorgroeien in de criminaliteit. Wij hebben daar, kom ik zo nog op terug, de regeling Kansrijke Wijk. Onze vraag eigenlijk aan de ministeries was om hetzelfde te doen wat ze tegen ons zeggen, namelijk integraal werken en domein overstijgend. En het eerste wat de ministeries daar in ieder geval concreet ook in hebben gedaan, is om één specifieke uitkering samen te bundelen van verschillende budgetten bij diverse ministeries, waar wij één aanvraag voor konden doen in plaats van dat we iedere keer aparte aanvragen moeten doen. Wijkproject Werken in de energietransitie, dat is ook al gestart. Dat is ook een mooie verbinding, omdat het enerzijds gaat om de opgave die we hebben in de energietransitie en anderzijds gekoppeld wordt aan het onbenut arbeidspotentieel. Zijn best nog wel veel mensen in de wijken die wel willen werken, maar dat nog niet doen. Of meer zouden willen werken dan dat ze nu doen. En die worden nu benaderd en krijgen een opleiding ook aangeboden van maximaal tien weken, moet je dan aan denken, bij De Beroepentuin. En dat is eigenlijk een win-winsituatie. Want we hebben een opgave in de energietransitie. We hebben daar mensen voor nodig. En die komen we nu tekort. Er zijn mensen die aan het werk willen. En je kunt een bijdrage leveren door in je eigen wijk aan de slag te gaan. De eerste enthousiastelingen hebben zich al gemeld. En het Volkshuisvestingsfonds, daarvoor hebben wij een aanvraag ingediend. Mij is van de week verteld dat de wethouder volgende week gebeld gaat worden. We wachten in spanning af wat de uitkomst is. Daar is fors overvraagd op het budget dat beschikbaar is. Het voordeel is wel dat, omdat wij een van die stedelijke focusgebieden zijn, wij een aantal punten cadeau kregen, als het ware. Volgens mij kon je bij wijze van speken maximaal 100 punten scoren en wij kregen er 12,5 cadeau bij de start. We staan al iets voor. En dan hopen we dat onze aanvraag voldoende is. Preventie met Gezag noemde ik net al. Dit is de ambitie en de doelstellingen die wij daarbij geformuleerd hebben. En het mooie hieraan is dat dit wel echt al is toegekend. We krijgen voor de komende periode, tot met medio 2026, 4,3 miljoen. En dat is echt wel een fors budget. Ook als je het vergelijkt met de andere budgetten die we lokaal hebben voor het veiligheidsbeleid. Het mooie hieraan om te noemen, is dat wij gestart zijn met een jeugdboa.

Die hadden wij nog niet in Dordrecht. Een jeugdboa voor Dordt West, die zich echt ook op de jonge doelgroep gaat richten en die wel samen oploopt met de wijkhandhavens die er al zijn. Maar zich wel echt op de jongeren gaat richten. Hele enthousiaste jongeman, die al druk bezig is om overal kennis te maken. Uitbreiding bij leerplicht. We hebben gezien dat het risico van schoolverzuim en schooluitval toch wel een belangrijke risicofactor is om op het verkeerde pad terecht te komen. Er is een extra leerplichtconsulent. En er staat een vacature open voor nog een leerplichtconsulent. Bij jongerenwerk komt er uitbreiding en ook een extra wijkagent. Dat zijn al een aantal stappen die gezet zijn, waar we mee aan de slag gegaan zijn. Dan de regeling Kansrijke Wijk, die ik net al even noem. Daar zitten meerdere onderdelen in. Dat is het integrale aspect, wat terugkomt doordat meerdere ministeries de krachten gebundeld hebben. Vanuit SZW zijn dat preventie van armoede en schulden, re-integratie arbeidsmarkt, veerkracht en weerbaarheid. Re-integratie arbeidsmarkt, dat budget wenden we onder andere aan om het wijkproject Werken in de energietransitie te financieren. Ontwikkeling jonge kind zit erin vanuit het ministerie van OCW. Stimulans gezonde leefomgeving vanuit het ministerie van VWS. En er komen ook nog middelen voor onze programmaorganisatie vanuit BZK. En we hebben hier een aanvraag voor ingediend. En ik hoopte eigenlijk dat ik nu al kon vertellen dat wij daar uitsluitel over hadden gekregen, maar dat zal waarschijnlijk ook volgende week worden. Dat is ook weer meer een mooi iets. In de wandelgangen werd gezegd dat het er goed uitzag. Dat is mooi. Volkshuisvestingsfonds, zijn we ook nog even in spanning. Overigens voor de Kansrijke Wijk, daar geldt geen cofinancieringseis. Bij het Volkshuisvestingsfonds geldt dat wel. Bij Preventie met Gezag ook. Dat hebben we met name gehaald uit de inzet van mensen die nu al worden ingezet op jeugd en veiligheid. Bij het Volkshuisvestingsfonds geldt een cofinancieringseis van dertig procent. Op het moment dat wij weten of we wat krijgen en zo ja wat we krijgen, zal het college ook zo snel mogelijk bij de raad op de lijn komen hoe we dat gaan regelen.

De heer Portier: Ik laat even de presentatie afmaken. En dan de vragen, als het kan.

Mevrouw Vermaat: Over de cofinanciering?

De heer Portier: Als het alleen maar verduidelijking is, dan kan het...

De heer Klerk: Wat is de cofinancieringseis?

Mevrouw Vermaat: Daar kan ik wel iets algemeen over zeggen. Het Rijk zegt eigenlijk van, wij gaan extra investeren in jullie stedelijk focusgebied, maar dan verwachten we ook gemeente en lokale partners dat jullie iets extra's daar doen. Want als jullie niks extra's doen, of juist dan gaan schuiven en het in andere wijken gaan investeren, dan halen we die ambities niet. Vandaar dat er op sommige onderdelen een cofinancieringseis geldt. En voor het Volkshuisvestingsfonds is hij, zoals gezegd, dertig procent. Deze keer richten ons met name op particuliere woningvoorraad in Crabbehof en de verduurzaming. En mogelijk een volgende tranche, als we daarvoor weer mee kunnen doen, ook kijken naar Krispijn. En dan tenslotte nog de planning, waarvan een deel van de data al gepasseerd zijn. Het college is geconsulteerd. We hebben afgelopen donderdag met de alliantie samen gezeten. Vanavond hier.

En dan hopen wij in het eerste kwartaal volgend jaar onze uitvoeringsprogramma gereed te hebben. En het voorstel zou dan ook zijn, omdat dat een uitvoeringsprogramma is waar echt op inspanningsniveau staat wat we gaan doen en hoe we dat gaan financieren, om dat dan ook weer bij u terug te leggen. Ook juist vanwege die eis van cofinanciering, hoe we dat goed kunnen vormgeven. En dan heb ik nog een afsluitende. En daar staat alleen maar einde op. En misschien nog een toevoeging ten aanzien van de hoofdlijnennotitie, die ook is meegestuurd. De hoofdlijnennotitie is echt als een soort tussenproduct bedoeld, om het gesprek te voeren. En eigenlijk gericht op drie elementen. Om te laten zien wat we nu nieuw gaan doen, welke nieuwe budgetten we ervoor aan kunnen vragen en ook om de verbinding en de integraliteit aan te tonen. Dat we met de andere opgaven van de gemeenten, maar ook andere programma's van andere partners de verbinding leggen om totaal te versterken. Bewonersbetrokkenheid moest ik nog iets over zeggen. Dat klopt.

De heer Portier: Kunt u daar nu iets over zeggen?

Mevrouw Vermaat: Zal ik dat nog even doen?

De heer Portier: Neemt u dat gelijk even mee.

Mevrouw Vermaat: Bewonersbetrokkenheid. Wij begonnen met het programma en toen was het ideaalplaatje een alliantie met allemaal bestuurders en daar zitten dan ook bewoners aan tafel. En dat is in theorie heel leuk, maar in de praktijk hadden wij het idee, volgens mij is dat niet de beste oplossing en moeten we dat op een andere manier gaan organiseren. En willen we het ook vooral aan de bewoners vragen hoe zij dat voor zich zien en waar zij behoefte aan hebben. En dat kan dan ook verschillen per wijk. Ik heb zelf twee weken terug in Oud-Krispijn gezeten met een hele groep bewoners, om ook aan hen te vragen waar zij behoefte aan hebben. Of het iets moet zijn van een wijkberaad. En ook gevraagd, welke thema's willen jullie met ons het gesprek over aangaan en wat heb je daar dan voor nodig? Er zijn best wel wat thema's genoemd die zij belangrijk vinden en waar ze ook echt over willen meedenken, meepraten. Deels bekende thema's, denk ik. Afvalproblematiek, veiligheid, sociale cohesie in de wijk. En ze hebben nu de opdracht op zich genomen, ook zelf daar het initiatief toe genomen, om dat verder uit te werken. En dan komen ze weer bij ons op de lijn wat ze nodig hebben en hoe ze mee willen denken. En wij willen zo'n zelfde soort gesprek aangaan in de andere wijken. Waar eigenlijk het uitgangspunt is dat het op de agenda staat en dat we aan bewoners vragen, waar wil je over meedenken en hoe wil je erover meedenken? In dat plaats van dat ik bijvoorbeeld ga bepalen van, over een maandje wil ik het hebben met jullie over afval. En op die plek en op dat tijdstip. En dat ik dan ook al een beetje weet wat er uit moet komen. Want dat is toch wel vaak wat er gebeurt. Dat willen we nu anders doen. En we denken dat we dan beter de energie te pakken krijgen dan dat we zeggen, er mag één bewoner aan de alliantietafel zitten.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie al een vinger. Zo direct is het woord aan u. Nog even ter herinnering, de vragen die hier voorliggen, die het college eigenlijk aan ons gesteld heeft zijn van, kunnen wij ons vinden in dit overzicht van deze inspanningen? Zijn er zaken die we missen of aandachtspunten die je mee wilt geven?

En kunnen we instemmen met het vervolgproces? Hoe toegewerkt gaat worden naar de uiteindelijke besluiten. En dan zag ik een vinger van de heersen Safranti. Zegt u het maar.

De heer Safranti: Dank u wel, voorzitter. Ik wil zeker wel wat tips meegeven. Ik vind het een prima idee trouwens dat we dit ook gaan investeren in onze, tussen haakjes, achterstandswijken. Hoe dan ook, dat is het wel. Want daarom krijgen we ook heel veel geld daarvoor. Vroeger heette dat Vogelaarwijken. En daar hebben wij in het verleden veel kennis en ervaring opgedaan. En wat ik wil meegeven is, maak daar alsjeblieft gebruik van, van de kennis en ervaring van de ambtenaren, maar ook van de initiatieven in de wijken die toen bestonden. Ik weet niet of ze nog steeds bestaan, maar ik weet wel dat Wijk voor Wijk volgens mij nog steeds wel bestaat in Wielwijk. Zo'n Buurtserviceteam, Crabbehof, inderdaad, die was er ook nog. Vroeger had je ook een wijkverpleegkundige, een werkmakelaar. Diverse initiatieven in de wijken die heel laagdrempelig toegankelijk waren, wat uiteindelijk ook heel veel effect had voor zo'n wijk. Mijn tip zou zijn, maak daar alsjeblieft gebruik van, van wat er was. Ga het wiel niet opnieuw uitvinden. We hebben heel veel geld kregen. Het enige wat ik wel mis, in dit geval, is de ESF-gelden. Want we zien gelukkig wel veel dat er budgetten zijn aangevraagd en dat we afwachtend zijn op budgetten. Alleen mis ik, wat ik net zei, de Europees subsidiefondsen. Daar zijn volgens mij heel veel mogelijkheden in. Ook nog een tip richting u, om daar even naar te kijken. En waar ik wel bang voor ben, als ik dit allemaal zo zie, als wij die wijken levendig, fleurig op gaan zetten straks en op gaan tuigen, dat de Vogelbuurt, Staart de volgende achterstandswijken worden. Sterrenburg 1. Dat we nu ook aandacht moeten gaan schenken richting die wijken, dat zij niet achterblijven. Dat waren mijn punten, tips en adviezen zo'n beetje.

De voorzitter: Dank u wel. EFS is Europees Sociaal Fonds. Ik zie mevrouw Jager.

Mevrouw Jager: Niet uit nieuwsgierigheid, maar ik vraag me af, hoe worden die groepen mensen geselecteerd, burgers, de bewoners van die wijk waarmee u in gesprek gaat?

De heer Portier: Dat is een concrete vraag. Wie kan die beantwoorden? Mevrouw Vermaat.

Mevrouw Vermaat: We selecteren ze niet. Iedereen mag komen. We hebben een bewonersbrief opgesteld, samen met De Buitenwacht overigens. Stond twee weken terug ook een mooi artikel van Riet Duykers van De Buitenwacht op het voorblad van het regiokatern van het AD. Daar noemde zij ook al de bewonersavond. We hebben het samen met haar georganiseerd. In principe kan iedereen deelnemen die dat wil.

De voorzitter: Dank u wel. Had u daar nog een vervolgvraag op?

Mevrouw Jager: Ja, dat is toch in Oud-Krispijn niet overal even goed overgekomen. Er zijn heel veel mensen die hier niets van weten. Ik zou je toch aanbevelen om iets dergelijks breder bekend te maken. Want er zijn best mensen die ik ken, die dat... En ik heb er zelf ook verder nooit wat over gehoord. Ik heb dat artikel wel gelezen. Maar dan hebben de mensen vaak al afspraken.

En dan heb ik ook niemand meer gesproken daarna. Maar ik weet wel dat er een heleboel mensen waren die zoiets graag willen en die daar niets van wisten. Bredere bekendheid lijkt me wel aardig.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag de vinger van de heer Damen.

De heer Damen: Voorzitter, een paar punten. Wat betreft die bewonersbetrokkenheid, ik heb geleerd dat in sommige straten problemen zich extra concentreren. Het zou ook verstandig zijn om niet alleen per wijk of per buurt iets te organiseren, maar op een veel lager schaalniveau mensen heel direct te benaderen. Met name de meest kwetsbare straten, waar relatief veel mensen van buitenlandse afkomst zijn, waar veel werklozen zitten, waar veel alleenstaande ouders zitten. En zo zijn er nog een aantal gegevens waar je vrij makkelijk van kunt constateren van, die straat, dat stuk, daar zou je bijna huis-aan-huis mensen moeten gaan benaderen om te vragen van, waarmee kunnen we je helpen? Dat is één punt. Ik zit een beetje met een andere zaak. En dat is dat de lange termijndoelen, want het is een project voor twintig jaar, dat dan de positie van de wijken in Dordrecht West, dat de positie van de mensen in die wijken gelijk is in feite, of de kansen gelijk zijn, als ik noem maar wat Stadspolders of Dubbeldam. Je zit met het probleem dat op dit moment in deze wijken een grote concentratie sociale huurwoningen staat. Daar kun je wat aan doen door ze af te breken en te vervangen door andere woningen of ze te verkopen. Daarmee bewerk je geen spreiding, maar een verdere concentratie van de mensen met de grootste problemen in de resterende sociale huurwoningen in Dordrecht West. Als je wil dat er meer gelijkheid komt van de kansen van mensen in de verschillende buurten, zul je ook moeten investeren in sociale woningbouw buiten Dordrecht West. Doe je dat niet, dan blijf je zitten met een systematisch concentratie van mensen met minder kansen en ook mensen die overlast kunnen veroorzaken. Niet iedere huurder van een sociale huurwoning is natuurlijk overlastgever. Mensen die met een psychiatrisch probleem zitten, maar zelfstandig wonen, die komen niet in Dubbeldam terecht. Die komen vooral nu in Dordrecht West terecht. En als je twee van die huurders op één trappenhuis hebt zitten, dan heb je een probleem. Eentje kan de buurt wel aan op een trappenhuis, maar als er twee zitten, dan heb je een probleem en als er drie zitten, dan komen de mensen voorrang aanvragen om weg te kunnen. Dat betekent dat je ook iets moet doen in het kader van dit programma of de doelstelling van dit programma in andere wijken.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag mevrouw Lammens.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Dank u wel, voorzitter. Ik vind het een goed plan. Bedankt voor de goede presentatie. Dit ging voor over drie jaar. Maar is het dan ook al de bedoeling dat er over drie jaar huizen worden opgeleverd of duurt dat langer?

Mevrouw Vermaat: In de hoofdlijnennotitie wordt verwezen naar start bouwimpuls aanvraag die we kunnen doen. Meer een moeilijke term. Maar dat was eigenlijk bedoeld voor projecten die wel al klaar zijn qua projectvorming, alleen die nog door gestegen kosten nu vertraging opliepen, niet konden starten. Maar met een extra impuls wel al in 2024 de eerste paal de grond in zal gaan. We hebben in heel Dordrecht vijf projecten een aanvraag voor ingediend, waarvan er drie uit Dordt West tussen zaten.

En één aanvraag is toegekend. En dat was voor de Frank van der Goes-, Vliegenstraat. Daar is Woonbron nu aan het bouwen. En deel is daar ook al bijna klaar. De laatste keer dat ik er was, zag het eruit alsof het ieder moment kon worden opgeleverd. En daar is nog een blok van woningen van Woonbron die ook opgeleverd gaan worden, of in ieder geval waar in 2024 nu echt gestart kan worden met de bouw. Dat is wel misschien een voorbeeld.

De voorzitter: Dat is een mooi resultaat. Had u nog meer, mevrouw Lammens? Dan de heer Laban.

De heer Laban: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel voor de heldere presentatie en het programma, waar we op zich best blij van worden. Er staan veel mooie dingen in. Maar u noemde in uw presentatie dat er zijn een aantal landelijke kernindicatoren vastgesteld. Maar deze mis ik wel in die hoofdlijnennotitie voor de komende drie jaar. Dat vind ik wel best lastig, omdat dan de doelstellingen heel vaag geformuleerd zijn. En dan is het heel erg moeilijk om achteraf vast te stellen, hebben we de doelstelling nu gehaald of niet? Als het zo vaag is. En nog een vraag die ik had, is het Volkshuisvestingsfonds en de Kansrijke Wijk, die zijn nog niet toegekend. Wat nu als deze gelden niet toegekend worden aan ons, terwijl daar wel een voorschot op is genomen in het programma?

De voorzitter: Wat gebeurt er als het geld niet toegekend wordt?

Mevrouw Vermaat: Misschien de eerste vraag de vage doelstellingen, dat is denk een beetje het gevolg, omdat het strategische doelstellingen zijn. We hebben ook operationele doelstellingen, die zijn smart oftewel meetbaar geformuleerd. En daar zijn echte indicatoren aan gekoppeld. Maar dat is een hele lange lijst die in dat programmaboekje drie of vier pagina's beslaat, volgens mij. Ik dacht, die zet ik niet op de sheet. Maar er zijn wel doelstellingen die wat concreter zijn. Daarnaast zijn er ook inderdaad wat kernindicatoren van het Rijk. Die komen deels overeen met doelstellingen, maar zij willen bijvoorbeeld ook weten hoe de WOZ-waarde fluctueert. Dat is niet iets waar wij per se zelf op willen gaan sturen omdat dat ook niet alleszeggend is. Maar dat willen ze wel vanuit het Rijk dan bijvoorbeeld bijhouden. Dat is een voorbeeld van de doelstellingen en indicatoren. Even kijken. En de volgende vraag was?

De voorzitter: Als het geld niet komt.

Mevrouw Vermaat: Als het geld niet komt, inderdaad. Dan moeten we onze plannen aanpassen. En dat is ook een vraag nu na de verkiezingen. We hebben een nieuwe regering straks. En dat is ook het gesprek en de lobby die we al voorafgaand aan de verkiezingen hebben gevoerd, dat het Nationaal Programma in de verkiezingsprogramma's zou landen. Maar ook dat een regering daar wel continuïteit aan geeft. Specifiek voor deze twee geldt dat het Volkshuisvestingsfonds... Wij gaan sowieso door. We waren al bezig in Crabbehof met het Ontwikkelkader Crabbehof, samen met de corporaties, wat al eerder in uw raad besproken is. Kansrijke Wijk moet ik zeggen, dat is een specifieke uitkering en de middelen die echt gereserveerd zijn voor die twintig gebieden.

En omdat wij ook ambtelijk al hebben terug gehoord dat het er goed uitzag, denk ik dat het wel heel gek moet lopen als we helemaal niks krijgen. We zijn nog in afwachting, maar ik heb er wel veel vertrouwen in dat we daar echt wel middelen voor gaan krijgen. En een aantal onderdelen van die SPUK, en dat gaat dan om de middelen van VWS voor een gezonde leefomgeving en de middelen voor de programmaorganisatie, die worden sowieso toegekend, omdat wij daar geen aanvraag voor hoefden in te dienen. Voor de stimulans zoals leefomgeving mocht ik een formulier van belangstelling indienen. En daar moest je je naam opzetten en of je middelen wilde. En dat hebben we met ja beantwoord.

De heer Laban: Heel goed.

De voorzitter: Ik denk uitvoerig beantwoord. Ik geef eerst het woord aan de heer Klerk en daarna...

De heer Laban: Even een vervolgvraag nog.

De voorzitter: Vooruit dan maar.

De heer Laban: U gaf aan dat in het boekje drie, vier pagina's staan met allemaal kernindicatoren en doelstellingen, enzovoort. Maar dat is natuurlijk over het programma van twintig jaar. En we hebben het hier natuurlijk over de hoofdlijnennotitie voor de komende drie jaar. En daarmee zie ik die doelstellingen wel. Zijn het een aantal doelstellingen uit het grote programma of hoe moet ik dat voor me zien?

Mevrouw Vermaat: We hebben inderdaad doelstellingen voor over twintig jaar geformuleerd, maar die brengen we in de uitvoeringsprogramma's terug naar periodes van vier jaar. En we willen ook ieder jaar meten waar we staan. Welke resultaten we de komende periode willen bereiken? En hoever we daar dan mee zijn? Daar wordt wel een vertaalslag naar gemaakt, naar een kortere periode. Want anders dan kan het zomaar blijken dat we tien jaar verder zijn en dat we eigenlijk geen idee hebben of we nog op de goede weg zitten.

De voorzitter: Het uitvoeringsprogramma ligt er komend voorjaar. De heer De Klerk.

De heer Klerk: Zonder de. Dank u wel, voorzitter. Bedankt voor de presentatie ook. Ik ben heel nieuwsgierig naar het uitvoeringsprogramma inderdaad en waarin het wat concreter is. Er werd gesproken ook in die hoofdlijnennotitie over meer leefbaarder, veiliger. Dan bekruipt mij altijd de vraag van, ten opzichte van wat? Hoe hoog leggen we de lat? En wanneer zijn we tevreden? Streven naar Dordts gemiddelde, is dat dat? Dat is het eerste. Collega Safranti sprak ook over Vogelaarwijken. Er zijn vaker initiatieven geweest om wijken te verbeteren. En volgens mij stelde hij die vraag ook. Maar zijn er zaken die we daaruit mee kunnen nemen? Die zijn ongetwijfeld geëvalueerd. Sorry, ik ben even mijn tekst kwijt. En de laatste vraag die ik had is, in het programma Dordt West, en als ik dan met name het gehele programma, het paarse boekje laat ik het maar even noemen, lees, er wordt best wel veel gesproken over dat er eigenlijk geleund wordt op de betrokkenheid van bewoners in de wijk.

Maar in datzelfde stuk lees ik ook dat het de zorg is dat de sociale cohesie afneemt. Volgens mij zijn die zaken ook wel onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dan is mijn vervolgpmerking ook, is dat niet een gevaar ten aanzien van de participatie? En waarin we eigenlijk heel laagdrempelig... Er wordt gesteld, heel laagdrempelig bewoners gaan horen. Gaan die daarop afkomen of moeten die toch niet wat actiever benaderd worden? Met name ook om ze het gevoel te geven dat ze dan wel gehoord zijn. Want je kan zeggen, iedereen heeft de kans gehad om te komen en om zijn input te geven, maar achteraf kan het dan toch de perceptie oproepen van, ze hebben mij niks gevraagd. Dat wilde ik meegeven. En voor de rest, volgens mij had ik dat al gezegd, vind ik het een goed plan zoals het voorligt.

De voorzitter: Ik wil even verder gaan met de inventarisatie, voordat alle vragen... Ik denk dat ook een aantal vragen misschien gebundeld straks beantwoord kunnen worden. Ik had eerst de heer De Heer en dan de heer Burakçin. En dan zag ik nog wat aanvullende vragen van de heer Safranti. Eerst de heer De Heer.

De heer De Heer: Voorzitter, dank u wel. In eerste instantie besef ik me gewoon dat dit ook een hele mooie kans is voor de stad, waar we het over hebben. En ook dit programma wat we de komende twintig jaar gaan doen, dat dit ons heel veel kan brengen. Het maakt ook enthousiast. Paar opmerkingen en vragen. U had het over die participatie. Daar komen we net ook uit met een sessie in de kamer hiernaast. Dat heb ik weer helemaal scherp. En ik besef me ook dat het heel goed is om die wijkbewoners actief te benaderen. Ik hoorde ook mevrouw Jager zeggen, niet iedereen in Oud-Krispijn heeft dit gehoord. Dat hou je deels altijd. Is goed om daar natuurlijk de volle bak voor te gaan, maar je houdt altijd mensen die het toch niet hebben gehoord of hebben gemist. Tegelijkertijd hoop ik ook dat als we straks een groep hebben die heel actief meedoet, dat we die groep blijven vernieuwen. Dat we voorkomen dat dat een hele mondige groep wordt. We hebben een groep, we doen aan participatie met de groep. Maar zeker als dit zo'n langdurig programma is, dat we die groep ook blijven vernieuwen met nieuwe mensen die blijven aanschuiven. Nog over participatie. Ik zag ook dat er bijvoorbeeld voor Crabbehof heel concreet dan wel staat dat Crabbehof behoefte heeft aan een bewonersplatform. Tegelijkertijd ook weer in de kamer hiernaast horen we dat bij de startnotitie participatie wordt gewerkt aan een digitaal platform. Wilde hem in ieder geval meegeven, wees je daarvan bewust met elkaar. En misschien kan dat elkaar helpen en versterken. Want het leest in ieder geval als dat dat veel met elkaar te maken zou kunnen hebben. En inderdaad, ik sluit me ook wel aan bij het punt, de behoefte richting het uitvoeringsprogramma om meer concrete doelen te horen. Want als ik hoor over zo'n wijkproject voor de energietransitie. Hartstikke mooi. Maar wanneer is zoiets succesvol? Met hoeveel deelnemers en hoeveel inspanning? Wanneer zijn we dan tevreden, wanneer dat we daar de komende jaren mee aan de slag gaan? En tot slot, maar dat is misschien een inkopper, als we het hebben over partijen die we erbij willen betrekken, dan kan ik me voorstellen dat het Buurtwerk ook gewoon superveel in de haarvaten van die wijken zit en heel veel... Naast initiatieven als Wijk voor Wijk, maar ook het Buurtwerk die natuurlijk outreachend gewoon erop uitgaan de wijk in, dat die ook een hele belangrijke partner zouden kunnen zijn in het geheel. Maar misschien mag ik ervan uitgaan dat die ook al nauw betrokken zijn bij die alliantie.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga door haar de heer Burakçin.

De heer Burakçin: Dank u wel, voorzitter. Allereerst, ook wij zijn blij met het programma. Ik persoonlijk ken dit programma vanuit Rotterdam, MPRZ. Ik heb het daar in ieder geval van dichtbij meegemaakt. Het begin meegemaakt. En ik zie nu dat er hele mooie resultaten behaald worden. Wat mij betreft, prima dat wij nu ook binnen onze stad dit gaan doen. En ook die drie wijken waar we dat gaan doen, lijkt me een hele goede keuze. Wat ik in dat programma zoal lees, het zijn hele mooie initiatieven. Zo komt er bijvoorbeeld in Wielwijk het Leerparkcentrum Wielwijk. En daarin staat, misschien lees ik er overheen, maar ontdekken talenten en ontwikkelende werknemersvaardigheden. Maar wat ik helder nadrukkelijk mis, is huiswerkbegeleiding. Mag ik aannemen dat dat daar ook in ieder geval wordt uitgevoerd? En daarnaast, wat ik in dit programma lees, is dat er een doorstart komt van de landelijke stuurgroep interventieteam. En dat gaat met name over de fraudeaanpak. En daar is kennelijk behoefte om dat weer op te starten. En in 2020 heeft daar er pilot gedraaid bij ons in Dordrecht. Ik mag aannemen dat daar een evaluatie van ligt. En ik ben benieuwd wat de resultaten daarvan zijn en wat de beweegreden is om dat nu wederom te doen. Was dat positief of hoe is dat gegaan? En ook de werkwijze daarvan. Hebben we daar te maken bijvoorbeeld... Wordt daar bijvoorbeeld gewerkt met algoritmes, of wat dan ook? Ik ben benieuwd hoe de uitvoering daarvan gaat worden. We kennen natuurlijk allemaal de negatieve uitwerking van die algoritmes. Daar zijn we toch wel voorzichtig mee. Voorzitter, nog één ding. Ik zei al, ik ken dit programma vanuit Rotterdam. En één van de hele mooie initiatieven vanuit het Rotterdamse was of is nog steeds, is bijvoorbeeld werken met een baangarantie. Dat de werknemers die zich aansluiten bij dit programma en de jongeren die uit dat soort wijken komen eigenlijk al vroegtijdig een baangarantie krijgen. En zoals dat ook in het programma genoemd wordt, Preventie met Gezag om te beperken dat de jongeren aan verleidingen komen, in het criminele circuit. Hoe staat het college daar zo, om dat ook bijvoorbeeld hier in Dordrecht uit te voeren? Dat was hem, volgens mij.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Safranti en dan daarna mevrouw Jager. Gaat uw gang.

De heer Safranti: Ik had alleen een aanvulling op mijn buurman toen, maar die is inmiddels al verwoord.

De voorzitter: Gaan we naar mevrouw Jager.

De heer Safranti: En ik heb mijn verhaal al gedaan.

De voorzitter: En daarna zie ik de heer De Vries. Maar mevrouw Jager, u heeft het woord.

Mevrouw Jager: We hebben het over achterstandswijken. En prachtige plannen van wat we daar gaan doen of wat er daar gedaan gaat worden. Zeventien jaar geleden was ook Vogelaarwijken genoemd.

Zeventien jaar geleden was Oud-Krispijn, na alle investeringen die er gedaan zijn, een bloeiende wijk met uitstekende initiatieven en geweldig georganiseerd en er werd van alles gedaan. Het was zo'n wijk. En toen was het geld op. En toen werd er niks meer gedaan, want het was af. En nu zijn we zeventien jaar verder en nu is het weer een achterstandswijk. Wat gebeurt er als over twintig jaar alle centjes op zijn? Dan hebben we een keurig georganiseerd fantastisch resultaat bereikt en dan stopt het weer. En dan is twintig jaar later het weer een achterstandswijk. Wat wordt er ondernomen om dat te voorkomen?

De voorzitter: Dank u wel. De heer De Vries. U had geen vinger opgestoken? Wie wil er nog wat aandragen, die nog niks... Mevrouw Koene.

Mevrouw Koene: Dank, voorzitter. Ik zit een beetje te filosoferen over die laaggeletterdheid, waar we het inderdaad net over hadden gehad. En ik zie daarop, en op voortijdig schoolverlaten trouwens ook, wel een heleboel dingen staan, maar ik vraag me af of het handig is om te bedenken dat dat meer in samenhang over alle verschillende domeinen meegenomen wordt dan alleen maar... Of vanuit onderwijs en zo begrepen dat daar wel over sprake van is. Maar even dan toch benadrukken en ook benadrukken dat de achtergronden van binnen... Dordt West is natuurlijk een grote wijk. Dat er ook hele andere achtergronden kunnen zijn, waardoor mensen niet mee kunnen doen. Dat is eigenlijk een beetje... Het is even zoeken naar hoe ik dat het beste kan zeggen. Maar ik ben bang dat er meer impact gemaakt kan worden op het moment dat je domeinen aan elkaar verbindt. En waar ik ook eigenlijk wel een tip op wil geven, is zorgen dat je... Kijk, er wordt wel gesproken over preventie op criminaliteit enzovoort, maar vaak ligt de preventie... Prima dat er extra leerplichtambtenaren komen, maar eigenlijk zit je dan al een fase te laat. Dat die preventie nog eerder in beeld moet zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat iedereen de kans heeft gehad om het een en ander te zeggen. Ik wil eerst mevrouw Vermaat nog even de gelegenheid geven om concrete zaken te beantwoorden. En wellicht dat daarna de wethouders nog even willen reflecteren op wat er hier opgehaald is. Mevrouw Vermaat, wilt u...

Mevrouw Vermaat: Even kijken wat ik allemaal heb opgeschreven. Maak gebruik van kennis en ervaring uit het verleden. Gaan niet het wiel opnieuw uitvinden. Heb ik een paar keer in andere bewoordingen terug gehoord. Gelukkig hebben wij ambtenaren die soms ook best wel lang bij de gemeente blijven die die kennis nog met ons kunnen delen. Maar ook bij partners inderdaad mensen die al betrokken waren bij de aanpak, die nog de geleerde lessen delen. Wat ik ook hoorde, was de referentie naar de Vogelaarwijken. We hebben het nu wel echt over een programma voor twintig jaar. Dat moet, als het goed is, langer meegaan dan de Vogelaarwijken liepen. En dat is inderdaad zaak voor ons allen om dat vast te houden. En dat ligt denk ik ook mede in uw handen voor de periode na die twintig jaar. Dat we dan ook zorgen dat het mooie wijken blijven, waar het prettig wonen is. Dat is een les voor ons allen, denk ik, om dat niet opnieuw te laten gebeuren. Er werd inderdaad nog verwezen naar de Europese subsidiefondsen. Wij zitten er wel bovenop dat we inderdaad subsidies die er zijn, dat we daar proberen aanspraak op te maken. Volgens mij is er vanuit een Europese subsidie ook al een life critical project.

Ik meen dat we die ook in de hoofdlijnennotitie hebben genoemd. Dat loopt in Wielwijk. Dat noemen ze een soort Citizens Science. En dat is dan een Engelse term voor burgerwetenschap, waar niet professionele wetenschappers, maar burgers zelf onderzoek doen. En daar onder andere wordt de kwaliteit van de lucht gemeten. Ik heb ook begrepen dat ze een glijbaantje in het Wielwijkpark hebben gemeten, in het kader van hittestress. En die was 52 graden. Dat was ook wel eyeopener. Sorry? Dat is niet lekker inderdaad om daar dan van af te glijden, kan ik me voorstellen. Maar die is volgens mij ook vanuit Europese subsidies betaald. Bewoners breder betrekken. Terechte opmerking dat dat niet overal bekend is. Wat ik al aangaf, is dat we echt per wijk willen kijken wat de behoefte is en waar de energie zit. Aan bewoners zelf vragen waar jullie behoefte aan hebben. Dat kan ook uitmonden dat het per wijk verschilt wat we gaan doen. We willen ook niet op één paard wedden. We hebben Crabbehof genoemd als iets met een bewonersplatform. We willen tegelijkertijd kijken of we bewonersenquête's uit kunnen zetten of we mensen kunnen informeren. En dat kan dan via digitale weg, maar ook via het buurtkrantje. Ik denk waar eerder op de avond naar verwezen is tijdens de participatiesessie, dat dat het digitaal participatieplatform Doe Mee Dordrecht geweest is. Kijk ik even of ik iets van herkenning zie bij... Dat was niet Doe Mee Dordrecht? Daar werd net aan gerefereerd in een van de vragen. Ik vermoed dat het Doe Mee Dordrecht is. En dat zijn wij zeker niet vergeten hoor. We kijken inderdaad wel wat er al is en of we dat op de juiste manier inzetten, voordat we iets nieuws of anders gaan doen. Maar we proberen bewoners wel op verschillende manieren te betrekken en bereiken. En dat betekent ook, waar een vraag over was, over het schaalniveau dat we daar rekening mee houden en niet één iets bedenken voor heel Dordt West. Er was een vraag over de eerste woningen. Daar heb ik volgens mij al antwoord op gegeven. De doelstellingen, dat die vooral ook duidelijk moeten zijn, concreet. En de doelstellingen op de sheet waren inderdaad de strategische doelstellingen. Die zijn altijd wat abstracter van aard. De zogenaamde ER-doelstellingen. Slimmer, beter, mooier, sneller, minder, groter. Dat soort termen. Maar die zijn wel uitgewerkt in de bijlage, die u als het goed is ook heeft ontvangen. En dan echt in de bijlage van het programmaboekje staat het hele overzicht. En ze staan apart per pijler ook benoemd. Even kijken. Dat we niet iedere keer dezelfde bewoners moeten betrekken, dat werd ook gezegd. Ik vond het wel een mooi voorbeeld ten aanzien van Oud-Krispijn. Dat ik daarop heb gezegd van, als u nu als bewoner aangeeft waar u het met ons over wil hebben, dan kan het ook zomaar zijn dat als een volgende keer het in het teken staat van veiligheid, een avond of een middag, dat dan andere bewoners komen dan wanneer we het over afval gaan hebben. En neem dan ook vooral uw burens mee, als die dat relevant vinden. En dan is er misschien een vaste kern van mensen die bij ieder thema komen. En er is een flexibele schil van mensen die zeggen van, ik vind het vooral interessant om over veiligheid en verkeer te praten en niet over andere zaken. Buurtwerk werd gevraagd, zijn die betrokken? Die kunnen een belangrijke rol spelen. Inderdaad, de vertegenwoordiger van Buurtwerk, van Stichting Dordrecht Sociaal zit in onze alliantie. Ze zijn goed aangehaakt. Mooi is ook dat wij nu een programmabureau hebben, een programmaorganisatie waar ook de partners mensen voor leveren. En een van de partijen die iemand levert voor de programmaorganisatie is Dordrecht Sociaal. Die zitten goed verankerd in het programma. Overigens ook de corporatie Sociale Dienst, die leveren mensen.

En vanuit het onderwijs. Wel vanuit primair als voortgezet onderwijs. Betekent dat we het echt met elkaar doen en dat het geen gemeentelijk feestje is. We kennen de resultaten van Rotterdam inderdaad. Volgens mij, waarnaar verwezen werd, was Aan de Bak-garantie Waar al in groep 6 van de basisschool mee begonnen werd. Ik meen dat die volgende week ook aan de orde komt in het bestuurlijk overleg met de minister, om als goed voorbeeld te delen met de andere gebieden in Nederland. Die komt zeker terug. En dan herkennen we denk ik ook de uitdaging die er is op het gebied van werken met algoritmes. We gaan ook scherp kijken of dat de juiste methodiek is die we hier in willen zetten of dat andere dingen beter zijn. Omdat we ook juist willen werken aan het vertrouwen. Laaggeletterdheid en leerplicht. Ik wil beantwoord alle vragen voor jullie. Laaggeletterdheid, leerplicht voortijdig schoolverlaten om dat breder te trekken. Terechte opmerking, denk ik. Als we het hebben over leerplicht voortijdig schoolverlaten, de uitbreiding bij bureau leerplicht van leerplichtconsulenten, die betalen wij vanuit het budget van Preventie met Gezag. En dat is eigenlijk iets van Justitie en Veiligheid wat in de pijler leefbaar en veilig zit, terwijl het ook bijdraagt aan leren en ontwikkelen. We proberen wel die dwarsverbanden te leggen. En ook de collega's vanuit het onderwijs die nu de programmapijler leren en ontwikkelen coördineren, komen ook bij mij terug dat dat wel een aandachtspunt is.

Mevrouw Koene: Voorzitter.

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Koene: Even een aanvullende vraag over de... Want in het programma wordt ook Tel mee met Taal genoemd. Dat is gewoon een programma, dat is er altijd. Dat is niet afhankelijk van het Nationaal Programma. Is er ook nog een mogelijkheid tot aparte financiering? Of zit er een stukje financiering voor die aanpak van laaggeletterdheid erin of gaan we uit het budget vanuit Tel mee met Taal in Dordt West investeren? Want dat dat zou ik dan misschien een beetje jammer vinden. Maar dat is een mening. Dat mag ik niet zeggen.

De voorzitter: Dat mag, want dit is een consultatieve sessie. Je mag nu ook meningen geven. Dat is juist zelfs de bedoeling. Mevrouw Vermaat.

Mevrouw Vermaat: Er is nu niet specifiek extra budget beschikbaar voor Dordt West vanuit het Rijk. Maar ik denk dat we wel zonder extra financiering het nodige kunnen doen dat het aanbod dat er is ook meer mensen bereikt. En dat we daar ook vooral op inzetten. Dat is even voor hoe ik het nu zie.

De heer Portier: Ik denk dat er daarmee al heel wat gezegd is. Ik wil zo direct ook nog even de wethouders het... Heel snel, mijnheer Safranti.

De heer Safranti: Ik had ook aangegeven, laten we de andere wijken niet uit het oog verliezen. Denk aan Vogelbuurt, Staart Sterrenburg 1, werd ook nog genoemd.

De voorzitter: Maar mijnheer Safranti dat is misschien eerder iets waar de wethouder op in kan gaan, want dat is een mening die u meegegeven heeft. Dat is duidelijk.

De heer Safranti: Maar is goed dat we dit nog even een keer herhalen.

De voorzitter: Ik zat even te denken van, voor de goedwillende jongeren Aan de Bak-garantie. Voor de blijvende dat we dan een In de Bak-garantie. Maar ik geef de wethouders het woord. Is het alleen mijnheer Heijkoop of wilt u ook even wat zeggen, mijnheer Merx? Dan begin ik even met u, mijnheer Merx.

De heer Merx: Ik zal even kort op een paar suggesties ingaan. In de eerste plaats, dank voor alle opmerkingen die u gemaakt heeft, aandachtspunten die u heeft meegegeven. Het is ook niet de bedoeling dat we hier met elkaar in debat gaan nu over wat wel goed of niet goed is. Dat ga ik ook niet doen. De heer Safranti zei zojuist, voorzitter, over de andere wijken. En dat is een terecht punt. Maken geen deel uit van dit programma, maar mogen we niet uit het oog verliezen. De lessen die we hier leren, nemen we zeker mee. En tegelijkertijd zijn we op dit moment bezig met een wijkenprogramma, die zich juist concentreert op de andere wijken. Daar hebben we allerlei data verzameld, gesprekken met de wijkmanagers, politie, Dordt Sociaal, enzovoort, om op te halen wat daar de meest prangende punten zijn. En die zijn we nu aan het uitwerken om in het nieuwe jaar bij u terug te komen met dat wijkenprogramma, om te kijken hoe we de spaarzame middelen... Dat we daar zo efficiënt en zo effectief mogelijk kunnen investeren. Omdat we ook die wijken zeker niet mogen vergeten. Om te voorkomen ook dat deze wijken straks de probleemwijken van de toekomst zouden worden. En daarover door. En dat doen wij ook in dit programma. We hebben het constant over Dordt West en Krispijn, Oud-Krispijn, Wielwijk, Crabbehof. Dat zijn stukken in Dordrecht waar we een lijn omheen getrokken hebben en we een naam gegeven hebben. Maar die wijken bestaan uit buurtjes. En die buurtjes bestaan uit straatjes. En de PvdA zei net al, als je daar doorheen rijdt, dan zie je echt wel waar de problemen misschien het grootst zijn. Want je fietst een wijk in. Je denkt, zo, het ziet er best keurig uit. Je gaat twee keer rechts en één keer links en je denkt, waar ben ik weer in aangekomen? Daar hebben we ook zeker aandacht voor om dat te doen. Als het gaat over de betrokkenheid van mensen. Ik ben echt wel vaak in die wijken geweest, de afgelopen periode. Dan merk je toch echt wel dat er ook nog steeds wantrouwen is. Je gaat deze mensen niet zo makkelijk meer meekrijgen in allerlei prachtige vergezichten en idealen voor over twintig jaar. De meeste van deze mensen hebben een probleem nu en dat moet morgen opgelost worden. En dat kan zijn in de fysieke leefomgeving, dat kan zijn in de woning, dat kan zijn met werk, dat kan zijn met andere zaken. En de kunst is om die dingen te vinden die we kunnen oppakken met elkaar, waarbij we ook de bewoners echt betrekken. En dan moet je niet meteen denken aan heel Krispijn of heel Crabbehof, heel Dordt West alle bewoners. Ik zou niet eens weten waar we ze kwijt kunnen. Zelfs het FC Dordt stadion staat er klein voor. Maar als je een paar bewoners enthousiast weet te krijgen om iets gezamenlijk aan te pakken, die je ook de verantwoordelijkheid meegeeft en daar een mooi resultaat boekt, dan ben ik ervan overtuigd dat dat een soort olievlekwerking gaat krijgen. En dat anderen denken, verhip, dat wil ik ook. Daar zijn we ook heel concreet op sommige thema's mee bezig. En last but not least, en dan geef ik gauw het woord aan mijn buurman, we gaan hier niet opnieuw het wiel zitten uitvinden. Er zijn een hele hoop dingen die al lopen.

Wij voor de Jeugd, Jongeren van de Wereld, allerlei sportprogramma's, allerlei trajecten waar collega Heijkoop mee bezit is in het kader van onderwijs. Daar gaan we gewoon mee door. En dat zijn ook de trajecten waar we volop op in blijven zetten en misschien nog wel een tandje extra bij gaan zetten. En dat gaat, hopen wij, ervoor zorgen dat het steeds mooier en beter wordt. Met een aantal accenten, zoals die hierin staan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Merx. Overigens, geeft u, u maar ik het woord nu aan de heer Heijkoop. Mijnheer Heijkoop, gaat uw gang.

De heer Heijkoop: Voorzitter, dank u wel dat ik van u het woord krijg. Ik kan het ook kort houden, want de voortreffelijke beantwoording van Mirjam, ik hoop dat u als raad het vertrouwen wat Mark en ik ook hebben in Mirjam van harte deelt. Precies. En terecht hoor, mevrouw Koene. En de ambtelijke continuïteit is hier ook van belang. Ik kreeg recent de vraag op een congres over, welk mate het van belang is dat een volgend kabinet hiermee doorgaat? Toen was mijn antwoord ook van, niet alleen het volgende kabinet, maar ook het kabinet daarna en het kabinet daarna. En dat betekent ook dat wij als bestuurders in die zin vluchtig zijn. Wij zijn drager van het programma op dit moment, maar wij hopen namelijk van harte dat ook in de toekomst dit wordt doorgezet. Als we even inzoomen op een paar vragen. Rondom volkshuisvesting. Vorige week zijn er 80 woningen opgeleverd. En die aannemer vertelde ook van, we willen snel door naar het volgende project. En het project wat Mirjam al noemde, het Frank van der Goes-, Vliegenstraat, 71 woningen. Dat kan nu ook doorgaan met behoud van kwaliteit, omdat we zo'n uitkering vanuit de bouwimpuls hebben gekregen. Dat is 12.500 euro per woning. En dat is net een smeerolie om zo'n project snel door te kunnen zetten. Daar zijn we blij mee. Het Volkshuisvestingsfonds is een enorm bedrag wat we hebben aangevraagd. We hebben ook gewoon hoog ingezet, omdat wij denken dat er veel nodig is in de wijk Crabbehof. Als die niet helemaal landt, dan moet je je ambities inderdaad bijstellen. Tegelijkertijd hebben we al een ambitieus programma Dordt West Staan. Er lopen al heel veel trajecten. Collega Merx gaf dat ook al aan. We hebben middelen gereserveerd via door het Dordts Leerprogramma, via Glansrijke Toekomst. Het mooie van dit programma Dordt West is dat je gewoon nog zoveel extra middelen krijgt die je dan weer kan matchen aan die middelen, dat je het ambitieniveau gewoon enorm kan ophogen. En dat ambitieniveau vertalen we in bepaalde doelstellingen. En die we zullen nog concreter maken in het uitvoeringsprogramma dat dit voorjaar gereed is. Als het gaat over de spreiding van sociale woningbouw, dat gaf de heer Damen terecht aan, als je het from scratch, als je het vanaf nul, zeg ik richting mevrouw Koene, zou mogen zeggen, dan zou je het anders indelen. In deze wijk is het meer dan vijftig procent, rond de 50 procent. In andere wijken zit het onder de twintig procent. We proberen in wijken als Dubbeldam het wel wat op te hogen door te verdichten. Tegelijkertijd, je maakt die beweging wel, maar je zal dat nooit helemaal in balans krijgen. Maar ik ben het van harte met de heer Damen eens dat het voor de leefbaarheid en de draagkracht van wijken goed is als je dat wel nastreeft. Dan de verkiezingen. Daar werd ook een vraag over gesteld. De verkiezingen hebben een bepaalde uitslag. En dat is nog niet helemaal te interpreteren wat dat gaat betekenen. We weten natuurlijk niet wat het nieuwe kabinet wordt, wat de ambities zijn. Er is wel een bepaalde richting op gestemd. Ik heb daar recent hoog ambtelijk met mensen over gesproken, ook hoe het daar verankerd is.

Want dat is gewoon heel belangrijk dat de DG's op OCW op SZW, dat die in ieder geval ook dit programma dragen. Want hetzelfde geldt voor Mirjam, geldt ook voor Den Haag. Dat zijn ook de belangrijkste adviseurs voor straks voor de nieuwe bewindslieden. En daar zit het wel heel stevig en goed. Dat geeft hoop dat dit programma het wel zal overleven, ook de politieke stormen in Den Haag. Maar dat blijft toch wel een klein beetje afwachten. Ervaringen leren, daar zijn al woorden over gedeeld. De heer Pastors en Tim Versnel, wethouder Rotterdam. Beide heren ken ik redelijk goed. En daar hebben we ook al contact mee. Pastors is ook pas hier op de koffie geweest. Ik wijs naar Mirjam, want we hebben dat gesprek met hem gevoerd. En die ervaringen Aan de Bak-garantie, wethouder Snel kwam daar ook mee, daar moeten wij natuurlijk ook ons voordeel mee gaan doen. En die lijntjes zijn heel erg kort. Ook op het gebied van bewonersparticipatie is door meerderen van u gedeeld. Ik weet van collega's in Delft, Rotterdam, Breda, in alle steden zijn ze wel aan het zoeken naar, wat is de weg om die bewoners te laten participeren? Later deze week is er ook een bijeenkomst van de programmamanagers. En dan stel ik me zomaar voor dat dat ook daar tot uitwisseling zal leiden. Tot slot nog twee punten, voorzitter De LSI-aanpak, ja, hebben we geëvalueerd. Heel erg ook met oog op naar de maatschappelijke discussie rondom van, die logaritmes, hoe ga je daarmee om? Het was een positieve evaluatie. We willen daarmee doorgaan, maar wel nadrukkelijk met inachtneming van alle zorgvuldigheidseisen die daar terecht aan worden gesteld. En daar voldoet het project ook echt aan. Als de heer Burakçin het interessant vindt, kunnen we daar misschien in de toekomst nog wel wat over delen. We hebben daar in ieder geval informatie over liggen. Het algemeen bestuur van GR Sociaal heeft dat ook ter kennisname toegezonden gekregen. En eventueel is dat wel, denk ik, deelbaar. Tot slot, heel veel dank ook voor de inbreng. Laaggeletterdheid, huiswerkbegeleiding, inzet op voortijdig schoolverlaten, gaan we nadrukkelijk ook inbrengen in de stuurgroep. En mijn inzet zal ook echt zijn dat er extra inzet komt op laaggeletterdheid. Dat is zo ongelooflijk van belang. Het is zelfs een kritische succesfactor, om maar even die term te gebruiken, voor het slagen van dit programma op heel veel onderdelen. Want als mensen het überhaupt helemaal niet... Je moet mensen hierin mee kunnen nemen. En dan is laaggeletterdheid echt, of het gaat over de toeslagenaffaire of het gaat over schulden of het gaat over werk, over onderwijs, heel vaak is laaggeletterdheid echt een rode draad. Ik weet dat mevrouw Koene daar nadrukkelijk een bondgenoot is. En wij gaan echt bepleiten om daar extra op in te zetten, juist ook in deze wijken. Dat was hem, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder. Vaak wordt aan het einde van een commissie de vraag gesteld van, ter kennisname of ter besluitvorming? Maar dat is niet aan de orde, want dit was een consultatieve sessie. Het wordt meegenomen in een uitvoeringsprogramma. Ik hoop dat iedereen voldoende input heeft kunnen geven en dat de wethouders die voldoende hebben kunnen krijgen. Rest mij nog even het verzoek om flesjes en dergelijke allemaal mee te nemen naar achter, zodat de mensen de zaal een beetje netjes achtergelaten. En dan sluit ik bij deze de vergadering.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 19 december 2023.

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

A.W. Kolff